

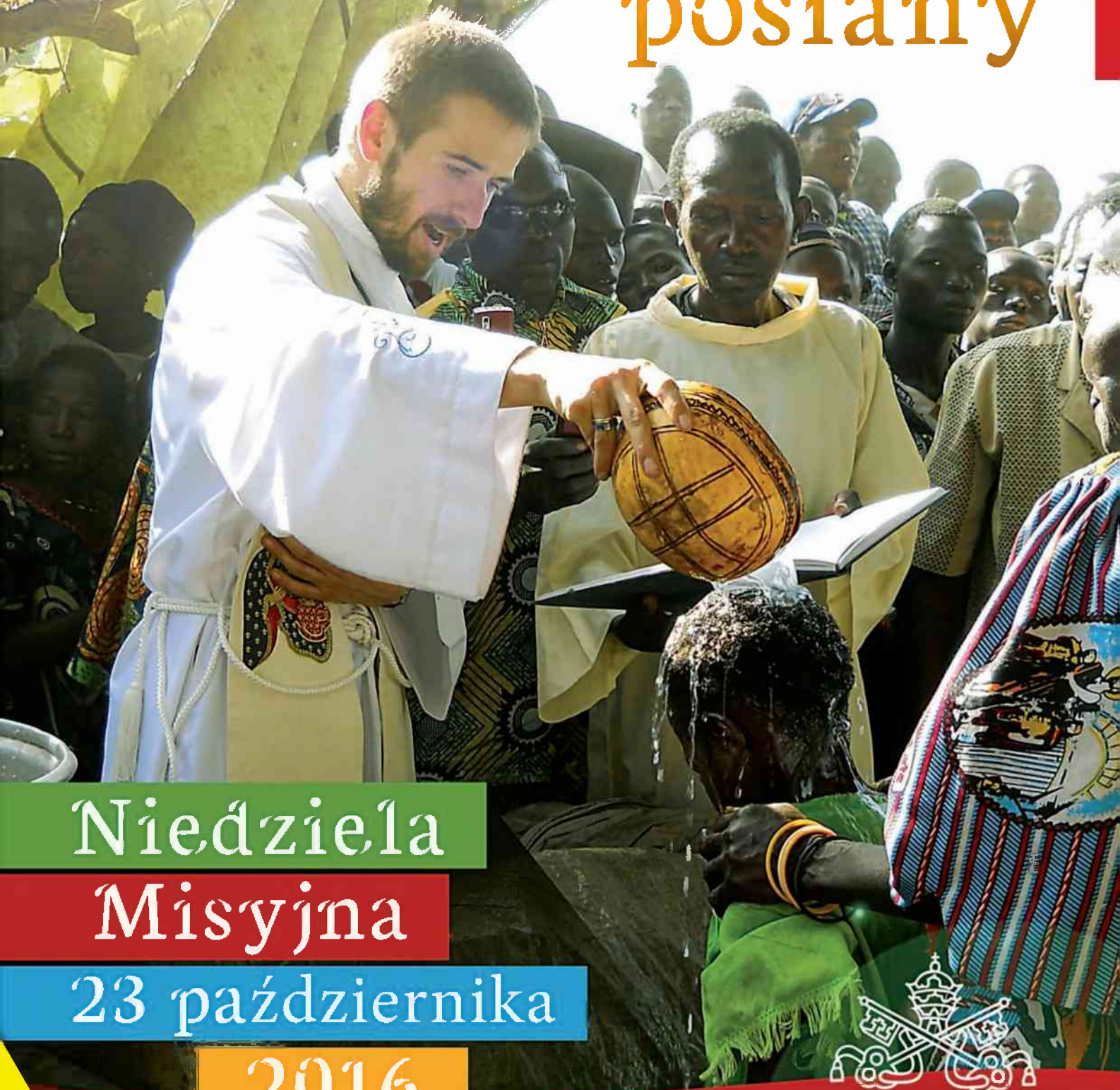
GŁOS

KATOLICKI

VOIX CATHOLIQUE

Nr 36/2017 (2651) Rok LVIII 23.10.2016

Ochrzczoney to znaczy połtany

Niedziela
Misyjna

23 października

2016

TYGODNIK POLSKI ZA GRANICĄ
HEBDOMADAIRE DE L'EMIGRATION POLONAISE

Skwer Kard. Stefana Wyszyńskiego 9, 01-015 Warszawa, Pologne

Nr konta: PL72 1020 1013 0000 0102 0002 7169; PKO Bank Polski; SWIFT: BPKOPLPW

Papieskie Dzieła Misyjne

1,55 €

Dwujęzyczny

Kalendarz Głosu Katolickiego Calendrier de la Voix Catholique

POLSKA MISJA
KATOLICKA
we Francji

Kalendarz Głosu Katolickiego Calendrier de la Voix Catholique

2017

młodość... jeunesse...

Niedroga francusko-polska firma pogrzebowa
Tel./fax 02 31 85 23 66
mówimy po polsku i po francusku
josefa.bazincourt@gmx.fr

POMPES FUNERAIRES POLONIA
ASSISTANCE INTERNATIONALE

SAMI SWOI
Polskie sklepy spożywcze!
93600 AULNAY SOUS BOIS
23, Av. ANATOLE FRANCE
TEL. 01 72 51 62 00
94200 Ivry Sur Seine
44, RUE LENINE
Tel: 01 70 25 46 62
e-mail: sami.swoi@onet.pl

DENTYLIS
Centrum Stomatologiczne
Dentylis Boulogne
76, av. Edouard Vaillant
Boulogne Billancourt
M^o: 9e - Marcel Sembat
01 41 12 48 05
dentylis@dentylis.fr
Mówimy po polsku

SINDBAD EUROBUS
KAROLINA
Tel. 01 40 15 09 09

ZAMÓW GO JUŻ DZISIAJ!

wypełniając kupon
zamieszczony
poniżej i wysyłając
go na adres redakcji
„Głosu Katolickiego”
263 bis, rue St-Honoré,
75001 Paris

W Kalendarzu znajdziesz także jego
wersja kieszonkowa (do wycięcia)!

KUPON ZAMÓWIENIA KALENDARZA

Proszę o przesłanie mi polsko-francuskiego kalendarza „Głosu Katolickiego” na 2017 rok

Ilość egzemplarzy: _____ w cenie po 4,20 € (z przesyłką 4,70 €). RAZEM _____ €

Imię i nazwisko: _____ Telefon: _____

Adres: _____

Dotychczas czek (dla „Voix Catholique”) gotówkę

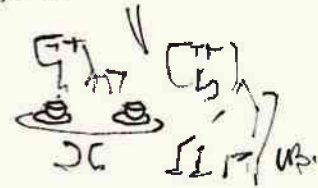
Telegram z... czasem

Lubię te dywagacje o... czasie, na czasie przecież, bo jeszcze w tym tygodniu, choć dopiero w sobotę wieczorową mocno porą, przybędzie nam godzina snu, zimowego już i... snów o potędze - miłym nadzieję. A tego nigdy za wiele w czasach, globalnie rzecz ujmując, dość koszmarnych, nie pewnych... dnia ani godziny, i nocnych koszmarów też,

i wieku przejściowego - od początku aż do śmierci, bo panta rhei nieustannie, z czasem przy pieszając... powalniające kroku. Pływie jak rzeka, co brzegi prawie cichaczem, i jak ten czas przemienia - w sposób nieuchronny, acz względny... pozornie. Względny, bo i o wieczność bezczasową zabacza nadzieją, dzięki Panu Bogu. Lubię te periodyczne wariacje o czasie, bo dla ja - konieczną czasem - chwilę dystansu wobec zagonioną, rozedganą na każdym kroku, acz w gruncie rzeczy dość kruchą rzeczywistość naszą i innych jej parametrów, jeszcze bardziej zrelatywizowanych. Bo czas jest pojęciem niel i względnym, jako się rzekło, ale to co go otacza jest jeszcze bardziej ułotne i złudne, nawet twarde fakty, art. fakty i żelazne dowody... nierówny winy, bez alibi. Wystarczy tylko przejść z odpowiedniego dystansu. Namiętności, cywilizacja je całe, ak. jomały, przedmioty codziennego użytku i inne doczesności rozsypane - chcąc nie chcąc - w proch, obracamy w perzynę, a zostaje tylko czas nieublagany. Więc chwilo trwaj szczęśliwa, zanim przyjdzie na wszystko swój czas... P.O.

- POPATRZ! ZBLIŻA SIĘ NAJ-DŁUŻSZA NIEDZIELA ROKU. OPOZYCJA PRZYGOTOWUJE JUŻ DONIESIENIE DO EUROPY, ŻE RZĄDZĄCYM MOŻE SIĘ TO NIE PODOBAĆ I WYMAGAĆ TO BĘDZIE NATYCHMIASTOWEGO POWOŁANIA KOMITETU OBRONY CZASU LETNIEGO I ZIMOWEGO ...

rys. Leszek Biernacki

W NUMERZE MIĘDZY INNYMI:

- „Pała domy i zabijają” - str. 5
- Takie będą Republiki, jakie w nich młodzieży chowanie - str. 6
- Adieu à Andrzej Wajda - str. 11
- Świeccy misjonarze - str. 12
- Ewangelia czeka, aby ją głosić! - str. 14

Europa kręci się w kółko

Wojciech Turek

Czy warto argumentować i przekonywać, odwołując się do rozumu i logiki, w sytuacji, gdy decydujący wpływ na opinię publiczną (i na większość obywateli) w ywierają czynniki emocjonalne?

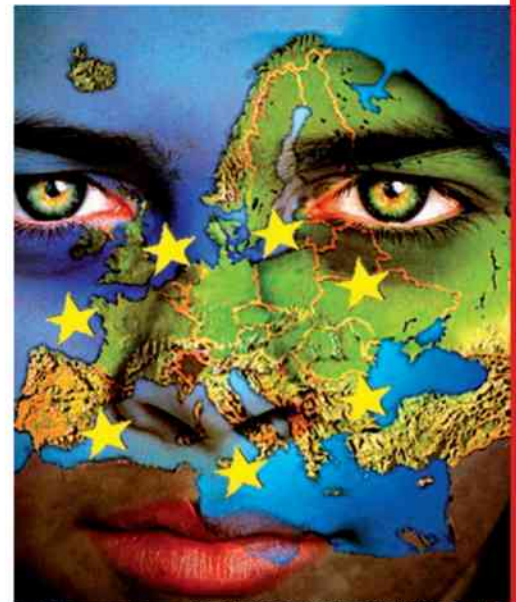
Minione dwa wieki (XIX i XX) nazwano nie bez słuszności „Ery Dyskusji”: zwycięstwo XVIII wiecznych idei oświeceniowych oznaczało, że miejsce odwiecznych zwyczajów i nawyków, odziedziczonych przekonań i „przesądów”, wypętnił światopogląd odwołujący się do zdobyczy nauki i do rozumu człowieka.

Walczące o wpływy obozy postugwały się nie tylko bronią, ale przede wszystkim piórem. Stąd m.in. rozkwit demokracji, czyli ustroju i społeczeństwa, gdzie ścierały się różne racje i w efekcie, przynajmniej w teorii, większość dokonuje wyboru najlepszej propozycji.

Od samego początku byli tacy - jak Edmund Burke - którzy przestrzegali, że nowe idee niekoniecznie muszą być racjonalne i logiczne, i niekoniecznie większość

dokonuje wyboru tego, co najlepsze dla społeczeństwa, państwa.

Jednak dopiero w XXI w. obserwujemy w świecie tzw. zachodnim zjawisko całkowitego triumfu emocji nad rozumem. Na gruzach tradycyjnego ładu społecznego i moralności religijnej, pogłębia się proces anarchizacji. Miejsce „Ery Dyskusji” zastąpiła, jak stwierdził Russell Kirk, „Era Sentymentów”, gdzie decydującą rolę odgrywają odczucia, emocje, zmysły, egoizm jednostek. Władzę sprawuje nie ten, kto ma rację, ale ten, kto potrafi poruszyć emocjonalnie największą grupę ludzi. Jednostka w coraz większym stopniu staje się sama sobie: „sterem, żeglarzem, okrętem” - stąd już niedaleko do rozpadu społeczeństwa, które ponownie scalić w jedno będzie mogła jedynie dyktatura, albo struktury nowego państwa totalnego. *ciąg dalszy na str. 9*

ZAPRENUMERUJ „GŁOS KATOLICKI”

W prenumeracie będziesz otrzymywał „Głos...” bezpośrednio do domu wcześniej i taniej.

Imię i nazwisko: _____

Adres: _____

Rok (56,60 €) Pół roku (30,30 €) Miesiąc (5 €)

Przyjaciele „Głosu...” (69,60 €) PDF/e-mail (49,90 €)

Telefon: _____

Zaznacz tutaj jeśli jest to Twoja pierwsza prenumerata i wygraj 2 dodatkowe darmowe miesiące abonamentu!

Czeki prosimy wystawiać na
Głos Katolicki - Voix Catholique
263 bis, rue St-Honoré, 75001 Paris;

Konto we Francji: CCP 12 777 08 U Paris - Voix Catholique/Głos Katolicki
Prenumerata w Belgii: ks. B. Dejneka - rue Jourdan 80, 1060 Bruxelles - CCP 000-1637856-11
w Niemczech: Głos Katolicki - Commerzbank Hannover - BLZ 250 400 66 - konto n°791177900

LITURGIA SŁOWA

XXX Niedziela zwykła Rok C

PSALMRESPONSORYJNY

Refren: Biedak zawołał i Pan go wystuchał.

DRUGIE CZYTANIE

2 Tm 4, 6-9. 16-18

Czytanie z *Drugiego Listu św. Pawła Apostoła do Tymoteusza*

Najdroższy: Krew moja już ma być wylana na ofiarę, a chwila mojej rozłąki nadeszła. W dobrych zawodach wystąpiłem, bieg ukończyłem, wiary ustrzegłem. Na ostatek odłożono dla mnie wieniec sprawiedliwości, który mi w owym dniu odda Pan, sprawiedliwy Sędzia, a nie tylko mnie, ale i wszystkim, którzy umiłowali pojawienie się Jego. Pośpiesz się, by przybyć do mnie szybko. W pierwszej mojej obronie nikt przy mnie nie stanął, ale wszyscy mnie opuścili: niech im to nie będzie policzone! Natomiast Pan stanął przy mnie i wzmoc-

nił mnie, aby się przeze mnie dopełniło głoszenie Ewangelii i aby wszystkie narody je posłyszaly; wyrwany też zostałem z paszczy lwa. Wybawi mnie Pan od wszelkiego złego czynu i ocali mnie, przyjmując do swego królestwa niebieskiego; Jemu chwata na wieki wieków.

EWANGELIA

Łk 18, 9-14

Słowa Ewangelii wg św. Łukasza

Jezus opowiedział niektórym, co dufni byli w siebie, że są sprawiedliwi, a innymi gardzili, tę przypowieść: «Dwóch ludzi przyszło do świątyni, żeby się modlić, jeden faryzeusz, a drugi celnik. Faryzeusz stanął i tak w duszy się modlił: „Boże, dziękuję Ci, że nie jestem jak inni ludzie: zdziercy, niesprawiedliwi, cudzożnicy, albo jak i ten celnik. Zachowuję post dwa razy w tygodniu, daję dziesięcinę ze wszystkiego, co nabywam”. A celnik stał z daleka i nie śmiał nawet oczu wnieść ku niebu, lecz bił się w piersi, mówiąc: „Boże, miej litość dla mnie, grzesznika!” Powiadam wam: Ten odszedł do domu usprawiedliwiony, nie tamten. Każdy, bowiem, kto się wywyższa, będzie ponizony, a kto się unizą, będzie wywyższony». □

„Ochrzczony to znaczy posłany”

ks. Daniel Nowak PDM

Ten rok dla Kościoła powszechnego, także dla naszego, polskiego Kościoła, jest rokiem szczególnym. Dzieje się tak za sprawą Nadzwyczajnego Roku Miłosierdzia, ogłoszonego przez papieża Franciszka oraz za: prawą 1050. rocznicę chrztu naszego narodu. Do tego dochodzi jeszcze tematyka Niedzieli Misyjnej, która zawsze podkreśla konieczność głoszenia Słowa Bożego i wywyższania z natury samego Kościoła. Wyrazem tych wszystkich idei jest hasło Niedzieli Misyjnej – „Ochrzczony to znaczy posłany”.

Abym lepiej je zrozumieć, przyjrzyjmy się najpierw temu pierwszemu członowi – ochrzczone. Chrzest w kulturze i w religijności polskiej jest pojmowany dość tradycyjnie i pasywnie – jak zresztą i pozostałe sakramenty. Oznacza to, że w wielu przypadkach wiąże się on z podniosłą chwilą, radością rodziny, przyjęciem, spotkaniem z najbliższymi. Te wymiary nie są oczywiście czymś złym, są nawet konieczne w życiu człowieka, a zwłaszcza w życiu chrześcijanina. Problem w tym, że nigdy nie powinny redukować chrztu, a przede wszystkim życia sakramentalnego, tylko do tej zewnętrznej formy. Zwróćmy uwagę na fakt, że wielu osobom bardziej zależy na tym, żeby dziecko było ochrzczone niż na wierze, którą w momencie chrztu zdecydowali się przekazać i przekazywać swojemu dziecku. To prowadzi do takiego właśnie chrześcijaństwa biernego, chrześcijaństwa wstydliwego, chrześcijaństwa, które jest z nazwy, a nie z powołania. I nie chodzi tu

o wypominanie czegokolwiek komukolwiek, ale o pogłębienie tego wymiaru w naszym życiu i w naszym konkretnym przypadku. Właśnie w ten klimat wpisuje się hasło „ochrzczone znaczy posłany”.

Wynika z tego, że każdy, kto jest ochrzczone, ma do wykonania pewną misję, a więc nie jest to sakrament tylko przynależności do pewnej grupy, sakrament na wzór legitymacji świadczącej o przynależności do jakiejś partii czy stowarzyszenia. Jest to sakrament, który zawiera w sobie wielką dynamikę, który wzywa do działania, który sprzeciwia się obojętności i niezdecydowaniu. Fundamentem tego działania jest łaska Boża, która wmszczepia ochrzczonego we wspólnotę Kościoła, czyni go dzieckiem Bożym, gładzi grzech pierworodny, wyciskając na duszy niezatarte znamię Chrystusa. W przerośni można powiedzieć, że wyposaża człowieka w to wszystko, co do wypełniania własnego powołania, własnej misji jest potrzebne. Nie jest to, więc w żadnym wypadku sakrament przynależności formalnej, ale sakrament otwarcia na Bożą łaskę, drugiego człowieka i wspólnotę Kościoła. I właśnie te trzy wymiary nakreślają kierunki tego drugiego członu wspomnianego hasła, czyli „posłany”. Nad nimi chcemy się teraz przez chwilę pochylić.

Po pierwsze jesteśmy posłani, aby być świadkami otrzymanej łaski Bożej. To nie człowiek jest zdolny do takiej czy innej działalności, to nie ja, to nie ty jesteś zdolny to czy tamto zrobić. To łaska Boża, z którą my współpracujemy. To bycie świadkiem chroni nas z jednej strony przed egoizmem, a z drugiej ukazuje, że, jak mówiła Teresa od Dzieciątka Jezus, „wszystko jest łaską”. Ilekby było mniej kłótni, sporów i waśni,

gdymby człowiek nie przypisywał tyłu rzeczy sobie, ale odkrył prawdę, iż pochodzą one od Boga.

Drugi kierunek postania to człowiek. I tu mamy również jeszcze wiele do zrobienia. Drogą Kościoła jest człowiek, wołał święty Jan Paweł II. Dziś widzimy bardziej kulturę indywidualizmu, izolacji i wykorzystania. Jeśli już mamy się spotkać z drugim człowiekiem, to dlatego, że nam do czegoś jest potrzebny, a nie dla niego samego, a tym bardziej nie, dlatego, że to właśnie on jest darem, w którym spotkać mogą Chrystusa. Ochrzczonego to posłany do człowieka, do swego brata, aby z nim być i dzielić ten sam los, aby razem wzrastać i iść ku domowi Ojca. Przy tej okazji dziękujemy tak wielu ludziom, którzy w codzienności potrafią odkryć i realizować tę piękną misję „bycia z” i wspólnego podążania ku Ojcu. Tak wielu misjonarzy znajduje się z dala od domu, ale jak mówią, są „wśród swoich” i dla nich „tracą życie”.

I ostatni kierunek to Kościół. Pan Bóg zechciał nas zbawić we wspólnocie Kościoła i tę wspólnotę powołał, jako sakrament zbawienia. Być ochrzczone to znaczy być w Kościele i razem z nim trudzić się, wypełniając postanie Jezusa. Jakże ważne jest, aby nie głosić samotnie i tego, co się samemu uważa za słuszne. Po to jest Kościół wyposażony w odpowiednie dary i charyzmaty, aby na nim się opierać i w jego ramach działać. Być posłanym to przekazywać to, co Kościół w imię Chrystusa od wieków głosił i głosi.

Prośmy, zatem, abyśmy potrafili być ochrzczone i zaangażowanymi, aktywnymi i aby łaska Boża okazała się w nas skuteczna we wspólnocie Kościoła i w relacji do drugiego człowieka. □

Biuro Misyjne Jezuitów

List polskiego bpa z Republiki Środkowoafrykańskiej

„Pałają domy i zabijają”

W niezwykłym emocjonalnym liście bp Zbigniew Tadeusz Kusy OFM, który przeżywa na misjach w Republice Środkowoafrykańskiej informuje o dramatycznej sytuacji w swojej diecezji. O problemach miejscowej ludności przez długi czas milczały media na całym świecie. Tymczasem na terenie diecezji Kaga Bandoro dochodzi do eskalacji przemocy i coraz bardziej zuchwałych ataków na przedstawicieli Kościoła katolickiego. Zrelacjonował bp Kusy, że coraz częściej dochodzi do aktów przemocy wymierzonych w chrześcijan. Miejscowa ludność jest zaskaszana i mordowana, a miejsca kultu religijnego bezczeszczone. Publikujemy pełną treść dramatycznego listu polskiego biskupa.

Moi Drodzy!

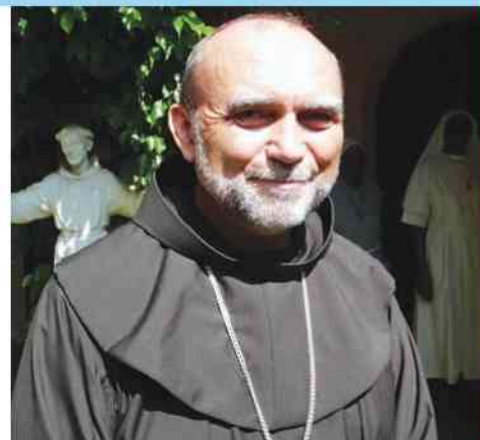
Być może coś przeniknęło do wiadomości dzienników w Europie (wczoraj wieczorem była krótka informacja w telewizji francuskiej), więc może i w Polsce było coś o ostatnich wydarzeniach w RŚA? Aby nie było niejasności, piszę o tym z naszego podwórka.

U nas w trzech parafiach dekanatu Centrum, to znaczy dwie w Kaga Bandoro i jednej, 10 km od katedry, co najmniej kilkanaście osób straciło życie w czasie ataków i przemieszczeń po wioskach uzbrojonych rebeliantów mułmańskich. Kilka dni wcześniej steryoryzowali personel szpitala i chorych, którzy w popłochu uciekli, a rabusie zabrali się do dzieła. Są mniejszością w kraju. Zagarnięta przemocą władza w marcu 2013 r. skończyła się katastrofą polityczną i społeczną dla państwa. Do dziś okupują większą część terytorium kraju (także z pustymi obszarami – parków i rezerwatów), nękać ludzi, kradną, pałają domy, zabijają... Wydawało się, że przez ostatnie miesiące niejako już coś się uspokoiło, a tu na nowo tyle zła.

Tydzień temu napadli na probostwo parafii na północy (Ndele), zabrali cenne rzeczy; w ubiegły piątek także, w dwóch naszych parafiach (świętego Zbawiciela w Ndomete i Narodzenia Pańskiego w KB), sąsiedniej katedrze. W miejscowości 10 km stąd, przyjechali rano samochodem załadować zrabowane rzeczy z probostwa i państwowego ośrodka zdrowia, później wieczorem powrócili drugi raz zabrać kolejne rzeczy. I to wszystko w sąsiedztwie stacjonujących żołnierzy pakistańskich, pilnujących porządku na barierze wyjazdowej z miasta (podobnie było przy szpitalu, gdzie Pakistańczycy widzieli, co się dzieje i nie zareagowali!)

Proboszcz był nieobecny, przebywał w stolicy, na miejscu był tylko seminarzysta na stażu wakacyjnym, który został uderzony... Pojechałem tam w niedzielę rano pocieszyć ludzi, odprawić Mszę św. Po kilkakrotnym dzwonieniu zebrała się grupka około 30 osób, później doszło może jeszcze z 20. Kościelny uciekł, chyba około 20 km od wioski, więc Msza była pod strzechą...

Na probostwie porozrzucano rzeczy, proboszczowi zabrano wszystko z szafy, nawet materac z łóżka, zabrano także ornaty i alby, komputer, z jadalni naczynia, talerze, kubki... oraz instrumenty i głośniki dla chóru, ogniwa słoneczne z akcesoriami, dwa motocykle. A najbardziej mnie dotknęło to, że rozbili głowy figury Marii i Jezusa, noszącej nazwę Matki Bożej Nawiedzenia! To już

znak złości przeciw naszej wierze! Obecnie, od soboty i niedzieli przybyły nowe jednostki ONZ, Gabończycy i Burundyjczycy, którzy potrafią lepiej zadbać o porządek niż „nasi” stróże pokoju z Pakistanu! Ufam, że ich obecność powstrzyma gwałtowników.

Jutro do południa mają dotrzeć do Kaga Bandoro siostry misjonarki, oczekiwane już od pewnego czasu. Dlatego od wczoraj wieczorem pozostawiłem mieszkanek w ich domu i pierwszą noc byłem w domu biskupa. Pozostaje mi – w stosownym czasie – rozpakowanie przeniesionych tutaj rzeczy. Póki, co, muszę ponotować treści i wiadomości na zebranie diecezjalne, które zaczyna się za tydzień. Zakończy się ono niedzielnym odpustem świętej Teresy od Dzieciątka Jezus, Patronki naszej katedry i święceniami diakona. Mimo trudów, z ufnością chcemy podążać drogą Pana!

Polecam wszystkie nasze sprawy Waszym modlitwom. Błogosławię i pozdrawiam bratersko! □

+Zbigniew Tadeusz Kusy, OFM

MONTE CARLO | Na obradującym w Monte Carlo zgromadzeniu plenarnym wybrano nowe władze Rady Konferencji Biskupich Europy (CCEE). Przewodniczącym na kadencję 2016–2021 został kard. Angelo Bagnasco z Włoch, zaś dwoma wiceprzewodniczącymi – kard. Vincent Nichols z Wielkiej Brytanii i abp Stanisław Gądecki z Polski. Przewodniczący KEP powiedział KAI, że przyjął ten wybór, gdyż „musi być pewna równowaga” w CCEE między Europą Zachodnią i Europą Wschodnią. – Skoro Polska jest największym Kościołem spośród Kościołów Europy Środkowo-Wschodniej, to powinna być tu reprezentowana.

NICEA | Modlitwa przewodniczących episkopatów Europy w Nicei. Kardynałowie i biskupi zgromadzeni na posiedzeniu plenarnym Rady Konferencji Episkopatów Europy modlili się w Nicei na Promenadzie Anglików, gdzie w lipcu tego roku islamski terrorysta zamordował 86 osób. „Przybyliśmy tutaj, aby się modlić za

rodziny i zmanifestować nasze zaangażowanie na rzecz pokoju i dialogu międzyreligijnego – powiedział przewodniczący Konferencji Episkopatu Francji abp Georges Pontier. – Człowiek, bowiem nosi w sobie wiele wyzwań. A przyszłości nie buduje się na odwiecie, lecz na dialogu”.

WATYKAN | „Sport w służbie ludzkości” to tytuł pierwszej światowej konferencji na temat wiary i sportu, zorganizowanej przez Papieską Radę ds. Kultury. W jej uroczystym otwarciu uczestniczył Papież Franciszek. Obecni byli również przedstawiciele świata polityki, m.in. sekretarz generalny ONZ Ban Ki-moon, oraz sportu, przewodniczący MKOL Thomas Bach. Zdaniem przewodniczącego Papieskiej Rady ds. Kultury kard. Ravasio „sport na wszystkich płaszczyznach jest w stanie burzyć bariery i budować pomosty między narodami. Pomaga w tworzeniu dialogu między religiami czy wspólnotami etnicznymi”. □

Takie będą Republiki jakie w nich młodzieży chowanie

W dzienniku „Le Figaro” ukazał się wywiad z prof. Barbarą Lefebvre na temat nowego podjęcia we francuskich podręcznikach szkolnych do tematu islamu.

Tegoroczne podręczniki i nowy program nauczania historii został zaakceptowany przez socjalistyczne władze. Choć zmiany w stosunku do lat poprzednich nie są radykalne, to widać, że ich autorzy dostosowują historię do bieżących problemów społecznych i politycznych. Widać w tym zwłaszcza zamiar oswojenia uczniów z islamem, narzucania nowej wizji tej religii i popychania społeczeństwa w kierunku multikulturalizmu. Przy okazji widać, że odbywa się to często kosztem historycznej wizji chrześcijaństwa, ale to już dla francuskich, często marksizujących pedagogów, zdaje się problem najmniejszy...

Skutki nowego programu

Barbara Lefebvre jest profesorem historii, m.in. współautorką wydanej w 2002 r. książki „Stracone terytoria Republiki”. Przedstawiona przez nią analiza współczesnych podręczników jest szokująca. Tym bardziej, że nie chodzi tu o opracowania i dyskusje akademickie, które różnicują źródła i bywają dopiero przedmiotem dyskusji, ale o książki szkolne, podające pewne prawdy niemal jako aksjomaty. Dla Lefebvre zmiany nauczania o islamie pogłębiają francuski kryzys tożsamości i zjawisko dekulturacji społeczeństwa.

Gloryfikacja islamu

Islam w nauczaniu szkolnym okazuje się religią gloryfikowaną na siłę. Cel jest dość partykularny, bo chodzi o rozwiązywanie współczesnych problemów społecznych dotyczących obecności tego światopoglądu w codziennym życiu Francji. Stąd pokazywanie go przez

pryzmat niemal wyłącznie pozytywnych działań, oświeconej cywilizacji i kultury, minimalizacja niewygodnych faktów, utrzymywanie „równowagi” w historycznej prezentacji islamu i chrześcijaństwa.

Głównie wytyczne to pochwała wielokulturowości. Relatywizuje się więc tak ważną bitwę pod Poitiers, opierając pewne tezy na niepotwierdzonych historycznie faktach, a pokazuje za to „szacunek dla kobiet” w islamie, wykorzystując jeszcze mniej wiarygodne epizody z rządów, pochodzącej z Kurdów, dynastii ajjubidzkiej.

Podręczniki w wielu elementach starają się pokazywać „pokoju współistnienie” odmiennych kultur. Idealizuje się np. „przyjaźń” Karola Młota z arabskimi namiestnikami z Hiszpanii przed wybuchem wojny, choć była to „przyjaźń” czysto strategiczna.

Magiczna ekspansja islamu

Ciekawe jest podejście do samego powstania islamu. Mamy tu kompletnie wyidealizowany obraz Mahometa (bez jego roli militarniej) i wręcz „magiczną” ekspansję tej religii. Znajdują się tu takie „kwiatki” jak stwierdzenia – „w 630 r. odebrał Mekkę”. Problem w tym, że Mekka wcześniej nie była jego, więc nie mógł jej też odbierać, a jedynie podbić. Podręczniki omijają same podboje, jest to raczej islam „nawracający” ludy i terytoria, którego celem jest „oświecanie” ludzkości. Ani słowa, że z podbojami łączyły się masakry, grabieże, kolonizacja. W podręczniku wydawnictwa Hachette można przeczytać o podbojach taki oto passus: „Muzułmańscy kalifowie przejmują kontrolę nad rozległymi terytoriami zamieszkanymi przez koczowników. Kontrolują je, budują miasta, w których

Z KRAJU

- MSZ Witold Waszczykowski odwiedził Londyn, gdzie rozmawiał m.in. o Brexicie i sytuacji mieszkających w Wielkiej Brytanii Polaków.
- Wicepremier, minister nauki i szkolnictwa wyższego Gowin udał się z wizytą do Chin. W Pekinie i Chengdu spotkał się m.in. z wicepremierem ChRL Yandong, ministrem edukacji i ministrem nauki.
- Polską rządzi ulica? Wyjście na ulice ok. 100 tys. ubranych na czarno lewaczek wymusiło ustępstwa na partii rządzącej. Sejm, m.in. głosami PiS, odrzucił podpisany przez pół miliona osób obywatelski projekt ustawy antyaborcyjnej, który wcześniej sam skierował do prac w komisji. Taktyka partyjna ważniejsza od życia... Z postów PiS 186 – było za odrzuceniem projektu, 32 było przeciwnych, 9 wstrzymało się od głosu, a 7 nie głosowało.
- PiS w zamian obiecuje zająć się opracowaniem projektu ustawy o aborcji eugenicznej. Premier Szydło zapowiedziała 3 zobowiązania rządu w sprawie ochrony życia: program wsparcia dla rodzin i matek, które zdecydują się na urodzenie dzieci z tzw. trudnych ciąż, program wsparcia dla rodzin, które wychowują dzieci niepełnosprawne i program dla kobiet, które zdecydują się urodzić dziecko nawet w najtrudniejszych dla siebie sytuacjach.
- Anulowanie zakupu od Francji śmigłowców Caracal spowodowało, że wizytę w Polsce odwłatał prezydent Hollande i minister obrony. Polska strona uznała, że Francja nie zapewnia kontraktowi odpowiedniego do transakcji offsetu. MSW Błaszczak stwierdził, że „rząd chce kupować sprzęt wojskowy dla polskiej armii, który byłby produkowany w Polsce”. Polsko-francuskie konsultacje międzyrządowe zostały przełożone na inny termin

i będą poprzedzone konsultacjami ministrów spraw zagranicznych. Powiało chłodem...

- MON Macierewicz oświadczył, że wojska specjalne otrzymają na razie śmigłowce Black Hawk, które są produkowane w Mielcu.
- W PiS pojawił się pomysł ustanowienia Dnia Praw Rodziny. Ustanowienie święta ma zachęcać samorządy, stowarzyszenia i fundacje do działania na rzecz rodziny. Przypadłoby ono na 22 października, kiedy to w 1983 r. Stolica Apostolska ogłosiła Kartę Praw Rodziny, do której zobowiązał biskupów Jan Paweł II w adhortacji „Familiaris Consortio”. Karta Praw Rodziny, którą ma uczcić nowe święto, ostro sprzeciwia się antykoncepcji i aborcji.
- Prowadzący obrady Senatu, wicemarszałek Borusewicz samowolnie ogłosił przerwę dłuższą o 1 dzień od przewidywanej. Dzięki jego inicjatywie przy okazji wręczono też medal Izby Wyższej prezesowi TK Rzeplińskiemu. PiS rozważa odwołanie Borusewicza z funkcji wicemarszałka.
- Decyzją członków zgromadzonych na kongresie, partia KORWiN zmieniła nazwę i nazywa się obecnie – Wolność.
- W Sejmie odbył się trzeci etap konkursu na nowego prezesa TVP. Forma przestuchiwania przez członków Rady Mediów Narodowych, może wskazywać, że jej „faworytem” jest Agnieszka Romaszewska-Guzy. Poza nią, startują jeszcze Jacek Kurski i Krzysztof Skowroński.
- Żołnierze 21 Brygady Strzelców Podhalańskich wspólnie z żołnierzami Armii Stanów Zjednoczonych, Kanady oraz Litwy doskonalili umiejętności ukraińskich strzelców, obsług moździerzy,

armat przeciwlotniczych, granatników i innej broni.

- „Nie oddamy wam kultury” – skandowali zebrani pod Pałacem Kultury „artyści”, którzy sprzeciwiali się aktualnej polityce kulturalnej. „Dajcie tylko pieniądze”? Z kolei lewacki Związek Nauczycielstwa Polskiego organizował pikietę przeciwko zmianom w systemie edukacji. Szef ZNP sam już nie wie, czy wspierać KOD czy SLD?
- IPN kieruje kolejny akt oskarżenia wobec podwładnych b. komunistycznego szefa bezpieczeństwa Kiszczaka do sądu. Oskarżenie dotyczy wydania bezprawnych decyzji o internowaniu w stanie wojennym i dotyczy Józefa S. – b. Komendanta Wojewódzkiego MO w Kaliszu oraz Jerzego W. – zastępcy Komendanta MO w tej miejscowości.
- Wznovionych zostanie 28 spośród 41 śledztw dotyczących reprivatyzacji w Warszawie, które zostały zanalizowane przez specjalny zespół prokuratorów. W tej grupie m.in. jest sprawa kamienicy, którą odzyskało kilkanaście osób, w tym mąż obecnej prezydentki stolicy Gronkiewicz-Waltz (PO).
- Wg CBOS 67 proc. Polaków sprzeciwia się przyjmowaniu przez nasz kraj uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki, przybywających do krajów UE. 28% uważa, że powinniśmy ich przyjmować.
- Ulicami Krakowa przeszedł Marsz dla Życia i Rodziny. Hasłem marszu było „Życiu – tak!”.
- Związkowcy z NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” zaapelowali o nie ratyfikowanie umowy handlowej między UE i Kanadą (CETA).
- Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa przygotowało projekt reformy prawa inwestycyjnego pod nazwą „Kodeks urbanistyczno-budowlany”. Zastąpi on, co najmniej 70 ustaw i rozporządzeń. □

umieszczają emirów." Jednym słowem idylla. Tymczasem nie chodzi tu tylko o koczowników, ale o spadkobierców imperiów greckiego i perskiego, chrześcijan, plemiona żydowskie, a nie tylko o bliżej nieokreślonych „nomadów”. Na tych terenach istniały takie wysoce rozwinięte miasta jak Aleksandria, Kair, Jerozolima, Damaszek, Mossul. Jednak wiadomo, że jeśli fakty przeczą teorii, tym gorzej dla faktów. Hegel nauczył tego Marksa, a ten z kolei stał się guru dla wielu francuskich historyków.

Dobrzy muzułmanie i źli chrześcijanie

Z podręczników zniknęły niemal wyprawy krzyżowe. Są dość niewygodne (i niebezpieczne) dla nauczycieli, którzy mają w swoich klasach muzułmanów. W podręczniku wydawnictwa Hatier o wyprawach mówi tylko rozdział zatytułowany „Przemoc świętych wojen”. Czołowe miejsce zajmuje tu IV wyprawa i rzecz jasna złupienie przez Krzyżowców Konstantynopola w 1204 r. Przemoc jest zresztą zauważona tylko po stronie chrześcijan. Dżihad, który legł u podstaw ekspansji islamu, historycznie nie istnieje.

Francuskie podręczniki szkolne zawierają natomiast dużo materiału o „pokojowej koegzystencji” obydwu kultur, z mocnym przechyłem w stronę dowartościowywania kultury muzułmanów. Uczeń dowiaduje się dużo na temat Andaluzji w średniowieczu, która ma być przykładem „islam otwartego, tolerancyjnego i oświeconego”. Tezy opiera się wyłącznie na źródłach arabskich, z których wynika, że żydzi i chrześcijanie żyli sobie spokojnie na terytoriach islamskich. Barbara Lefebvre mówi tu o „deformacji historii” i „anielskiej wizji” autorów. Podręcznik zamieszcza relację Al Baladhuriego z IX w. z podboju miasta w Syrii: „mieszkańcy otwierają drzwi miasta, z muzyką i pieśniarzami i płacą podatek pogłówny”. W zamian mają spokój i tolerancję. Skierowane do uczniów pytanie na temat tego tekstu brzmi: „jak mieszkańcy miasta przyjęli muzuł-

manów?”. Zajęcie Jerozolimy jest przedstawione jako „wyzwolenie spod opresji Bizancjum”, itd. itp. Milczy się na temat losu chrześcijan i żydów. Nie pokazuje się prawdziwego oblicza islamizacji zdobywanych terenów, odbierania własności, niszczenia kultury, prześladowań. Odwrotnie dzieje się np. w narracji o rekonkwiescencie.

Islam tolerancji

Tezy o pozostawieniu w spokoju nie-muzułmanów (dhimmi lub zimmi) na terytoriach zdobytych przez islam w zamian za płacenie przez nich podatków pełne są tymczasem półprawd.

Podatek nakładany na niewiernych ma początki w wydarzeniach związanych z bitwą w oazie Khaybar (półwysep arabski) w 628 r. Doszło wówczas do ataku muzułmanów na Żydów. Po przegranej i poddaniu się Żydów, pozwolono im zostać w oazie, ale w zamian muzułmanie rekwirowali połowę produkcji. Po pewnym czasie Żydów i tak wypędzono, ale to rozwiązanie „podatkowe” weszło na stałe do islamskiego prawodawstwa. Teoretycznie chrześcijanie i Żydzi mogli być tolerowani, ale w praktyce wyglądało to różnie. Wywierano naciski na przyjmowanie islamu, arbitralnie zwiększano daniny, podatek nakładano na wdowy i sieroty, zakazywano posiadania broni, a nawet jazdy konnej. Także wynalazkiem islamu jest noszenie przez Zimmi (nie-muzułmanów) znaków na odzieży, które odróżniały ich od wyznawców Mahometa. Historycy często przypominają, że takie oznaczenia pojawiły się jako nakaz wymyślony przez władze kościelne w XIII w. dla Żydów. Był to jednak wynalazek islamski, a w przypadku Zachodu dopiero tutaj można mówić o „cywilizacyjnej wymianie” i „przenikaniu się kultur”. Warto dodać, że ludność nie-muzułmańska stała w hierarchii na samym dole drabiny społecznej, mając status wyższy tylko od niewolników.

ciąg dalszy na str. 12

ZE ŚWIATA

Opr. B.D.

- Premier Węgier Orban oświadczył, że liczy na poparcie wszystkich postów w sprawie poprawki do konstytucji zakazującej osiedlania na Węgrzech obcej ludności, którą złożył w parlamencie.
- Pierwszą turę wyborów parlamentarnych na Litwie wygrał Litewski Związek Rolników i Zielonych, uzyskując 22 proc. poparcia. Na drugim miejscu uplasował się konserwatywny Związek Ojczyzny-Litewscy Chryścijańscy Demokraci, zdobywając 21% głosów, a na trzecim miejscu – Litewska Partia Socjaldemokratyczna, która uzyskała 14,6%. Wymagany 5 proc. próg wyborczy przekroczyła także Akcja Wyborcza Polaków na Litwie-Związek Chryścijańskich Rodzin (AWPL-ZChR).
- Rządząca dotąd w Tbilisi partia Gruzińskie Marzenie-Demokratyczna Gruzja, która uważana była za faworyta, wygrała wybory parlamentarne, uzyskując zdecydowaną przewagę. Opozycyjny Zjednoczony Ruch Narodowy, ugrupowanie byłego prezydenta Saakaszwilego, jest na drugim miejscu.
- Prezydent Rosji Putin odwołał swoją wizytę we Francji. Tematem rozmów miała być m.in. Ukraina i Syria.
- Szef MSZ Niemiec Steinmeier oświadczył, że obecna eskalacja napięcia pomiędzy USA i Rosją niszczy resztki zaufania i grozi konfrontacją bardziej niebezpieczną niż w czasach zimnej wojny.
- Rosja wysłała rakiety balistyczne Iskander-M do obwodu kaliningradzkiego. Broń miała być przetransportowana do rosyjskiej enklawy z portu Ust-Luga koło Petersburga na pokładzie cywilnej jednostki Ambalna. Iskander-M to system rakiet taktycznych, których zasięg wynosi 500-700 km.
- W Dumie ogłoszono, że Rosja rozważa plany

kontynuowania swej obecności wojskowej w Wietnamie i na Kubie, gdzie miała wcześniej swoje bazy militarne.

- Norweskie ministerstwo obrony poinformowało, że w tym kraju mogą pojawić się – w ramach rotacyjnej obecności – amerykańscy żołnierze.
- Władze USA formalnie oskarżyły Rosję o ataki hakerskie na amerykańskie systemy wyborcze i organizacje polityczne, wskazując, że doszło do nich w kontekście kampanii przed listopadowymi wyborami do Białego Domu.
- Clinton i Trump spotkali się podczas drugiej debaty prezydenckiej w St. Louis w stanie Missouri. Remis z lekką przewagą Trumpa, który nie dał się pogrążyć wyciągniętymi „taśmami” z jego rzekomo „seksistowskimi” wypowiedziami.
- Rosyjskie myśliwce Su-27 dwukrotnie naruszyły fińską przestrzeń powietrzną. Z kolei dwa rosyjskie bombowce Tu-160 zostały przechwycone przez lotnictwo hiszpańskie i zmuszone do zawrócenia w okolicach wybrzeża niedaleko Bilbao. Wcześniej te same bombowce „Tu” były przyczyną interwencji lotnictwa Norwegii, Wielkiej Brytanii i Francji.
- Rosja zawetowała w RB ONZ francuską propozycję rezolucji ws. Syrii. Plan przewidywał natychmiastowe zawieszenie broni w Aleppo i zakończenie lotów wojskowych nad miastem.
- Islamistyczna Partia Sprawiedliwości i Rozwoju zwyciężyła w wyborach do marokańskiego parlamentu, zdobywając 125 mandatów, jej rywal – partia Autentyczność i Nowoczesność uzyskała 102 mandaty, a Partia Niepodległości – 46 miejsc.
- Prezydent Kolumbii Santos dostał pokojową nagrodę Nobla. Jest współautorem zakończe-

nia wojny domowej z komunistyczną partyzantką. Wynegocjowany rozejm został jednak odrzucony w społecznym referendum.

- Portugalski polityk i b. premier Guterres będzie sekretarzem generalnym ONZ, zastąpi on Koreańczyka Ban-Ki-Moona.
- Wprowadzenie wiz dla Rosjan podzieliło parlament Ukrainy. Popierają go „Batkiwszczyna Julii Tymoszenko”, Narodny Front Jaceniuka, partia „Samopomoc” oraz „Radykalna Partia”. Przeciw jest najważniejsze ugrupowanie ukraińskiego parlamentu – prezydencki Blok Petra Poroszenki.
- Trwający od początku roku spór gazowo-naftowy Białorusi z Rosją został zakończony. Wicepremier Siemaszka zapowiedział, że cena rosyjskiego gazu dla Białorusi zostanie obniżona.
- Uchodźcy przebywający w Austrii coraz częściej przenoszą się do Wiednia. Powodem jest to, że inne austriackie miasta zmniejszyły świadczenia socjalne, na jakie uchodźcy mogą liczyć z 914€ do 520€. Uchodźcy w Austrii otrzymują obecnie więcej pieniędzy niż austriaccy rolnicy w ramach świadczeń emerytalnych.
- Zawieszono wydawanie jednego z największych opozycyjnych dzienników na Węgrzech, lewicowego „Nepszabadsag”. Nakład gazety spadł o 74 % w ciągu 10 lat. Za upadkiem gazety ma jednak stać... premier Orban, a KE „wyraziła niepokój”.
- Wpływowa urzędniczka niemieckiego ministerstwa gospodarki Scheller przeszła do spółki Nord Stream 2 AG, należącej do rosyjskiego Gazpromu, będzie odpowiedzialna za kontakty z rządem i parlamentem. Po przekupieniu wcześniej przez Gazprom b. kandydata Schrödera, nic już nie dziwi...

Kościół misyjny, świadek miłosierdzia

Orędzie Papieża Franciszka na Światowy Dzień Misyjny 23 października

Drodzy Bracia i Siostry!

Przeżywany przez Kościół Nadzwyczajny Jubileusz Miłosierdzia rzuca szczególne światło również na Światowy Dzień Misyjny 2016: zaprasza nas do spojrzenia na misję *ad gentes* jako wspaniałe, ogromne dzieło miłosierdzia, zarówno co do ducha jak i co do ciała. W istocie w tym Światowym Dniu Misyjnym wszyscy jesteśmy zaproszeni do „wyjścia” jako uczniowie-misjonarze, każdy oddając na tę służbę swoje talenty, swoją kreatywność, swoją mądrość i doświadczenie, aby nieść orędzie Bożej czułości i współczucia całej rodzinie ludzkiej. Na mocy nakazu misyjnego Kościół troszczy się o tych, którzy nie znają Ewangelii, bo pragnie, aby wszyscy ludzie zostali zbawieni i doszli do doświadczenia miłości Pana. „Misją Kościoła jest głoszenie miłosierdzia Boga, bijącego serca Ewangelii” (Bulla *Misericordiae vultus*, 12) i głoszenie go w każdym zakątku ziemi, aby dotarła do każdej kobiety, mężczyzny, osoby starszej, człowieka młodego i dziecka.

Czuła troska

Miłosierdzie budzi w sercu Ojca głęboką radość, gdy spotyka każdego człowieka. Od samego początku zwraca się On również serdecznie do tych najstarszych, ponieważ Jego wielkość i moc objawiają się właśnie w zdolności utożsamiania się z maluczkimi, odrzuconymi, uciskanymi (por. Pwt 4, 31; Ps 86, 15; 103, 8; 111, 4). Jest On Bogiem łagodnym, wrażliwym, wiernym. Staje się bliskim wobec osób potrzebujących, aby być bliskim wobec wszystkich, a zwłaszcza ubogich. Z czułą troską angażuje się w ludzką rzeczywistość, tak jakby to uczynili ojciec i matka w życiu swoich dzieci (por. Jer 31, 20). Termin używany w Biblii na określenie miłosierdzia odsyła do matczynej łona: a zatem do miłości matczynej wobec dzieci, tych dzieci, które będzie ona miłowała zawsze, w każdych okolicznościach, niezależnie od tego, co się stanie, gdyż są owocem jej łona. Jest to również istotny aspekt miłości, jaką Bóg żywi wobec wszystkich swoich dzieci, a szczególnie wobec członków ludu który zrodził, a który pragnie nakarmić i wychować: w obliczu ich słabości i niewierności jego wnętrzości wzruszają się i drżą ze współczucia (por. Oz 11, 8). A przecież jest On miłosierny dla wszystkich, Jego miłość jest dla wszystkich ludów, a Jego czuła troska obejmuje wszystkie stworzenia (por. Ps 144, 8-9).

Bezinteresowny dar dobroci

Miłosierdzie znajduje swój najwznioślejszy i najpełniejszy wyraz we Wcielonym Słowie. On objawia oblicze Ojca bogatego w miłosierdzie „mówi o nim i tłumaczy je poprzez porównania i przypowieści, ale nade wszystko sam ją wciela i uosabia” (Jan Paweł II, Enc. *Dives in misericordia*, 2). Przyjmując i naślą-

dując Jezusa przez Ewangelię i sakramenty, wraz z działaniem Ducha Świętego, możemy stać się miłosiernymi jak nasz Ojciec Niebieski, ucząc się kochać tak, jak On nas kocha i czyniąc z naszego życia bezinteresowny dar, znak Jego dobroci (por. Bulla *Misericordiae Vultus*, 3). Kościół jako pierwszy spośród rodzaju ludzkiego jest wspólnotą, która żyje dzięki miłosierdziu Chrystusa: zawsze czuje się strzeżony i wybrany przez Niego z miłością miłosierną, a z tej miłości czerpie styl swego postępowania, żyje nią i ukazuje ją narodom w pełnym szacunku dialogu ze wszystkimi kulturami i przekonaniami religijnymi.

Kobiece oblicze Kościoła

O tej miłości miłosierdzia świadczą, podobnie jak w pierwszych czasach doświadczenia eklezjalnego, wielu mężczyzn i wiele kobiet każdego wieku i stanu społecznego. Wymownym znakiem macierzyńskiej miłości Boga jest znaczna i rosnąca obecność w świecie misyjnym obok mężczyzn także kobiet. Kobiety, osoby świeckie i konsekrowane, a dzisiaj także niemato rodzin, realizują swoje powołanie misyjne w różnych formach: od bezpośredniego głoszenia Ewangelii do służby charytatywnej. Obok dzieła ewangelizacyjnego i sakramentalnego misjonarzy, kobiety i rodziny często rozumieją bardziej adekwatnie problemy ludzi i potrafią stawić im czoło w sposób odpowiedni, a czasami całkiem nowy: troszcząc się o życie, zwracając większą uwagę na osoby, niż na struktury oraz angażując wszelkie zasoby ludzkie i duchowe w budowanie harmonii, relacji, pokoju, solidarności, dialogu, współpracy i braterstwa, zarówno w dziedzinie relacji międzyludzkich, jak i szerszej – życia społecznego i kulturalnego, a zwłaszcza opieki nad ubogimi.

Macierzyńska postęga miłosierdzia

W wielu miejscach ewangelizacja bierze początek w działalności edukacyjnej, której dzieło misyjne poświęca wysiłek i czas, jako ewangeliczny miłosierny gospodarz winnicy (por. Łk 13,7-9; J 15,1), cierpliwie oczekując owoców po latach powolnej formacji; w ten sposób rodzą się ludzie zdolni do ewangelizacji i potrafiący sprawić, że Ewangelia dociera tam, gdzie nikt nie spodziewałby się jej realizacji. Kościół może być określony jako „matka”, także przez tych, którzy mogliby kiedyś w przyszłości dotrzeć do wiary w Chrystusa. Pragnę zatem, aby święty lud Boży sprawował macierzyńską postęgę miłosierdzia, która bardzo pomaga w spotkaniu i umiłowaniu Pana także tym ludom, które Go jeszcze nie znają. Wiara jest bowiem w istocie darem Boga, a nie owocem prozelityzmu; rozwija się jednak dzięki wierze i miłosierdziu osób niosących Ewangelię, które są świadkami Chrystusa. Od uczniów Jezusa idących drogami świata wymagana jest ta miłość, która nie odmierza, ale raczej dąży, by wobec wszystkich mieć tę miarę, jaką ma Pan; głosimy najpiękniejszy i najwspanialszy dar, jakim On nas obdarzył: Jego życie i Jego miłość.

Ewangelia niesie radość i pokój

Wszystkie ludy i kultury mają prawo do otrzymania orędzia zbawienia, które jest darem Boga dla wszystkich. Jest to tym bardziej konieczne, gdy weźmiemy pod uwagę, jak wiele niesprawiedliwości, wojen, kryzysów humanitarnych oczekuje dziś na rozwiązanie. Misjonarze wiedzą z doświadczenia, że Ewangelia przebaczenia i miłosierdzia może przynieść radość i pojednanie, sprawiedliwość i pokój. Nie wyczerpał się ewangeliczny nakaz: „Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Uczcie je zachowywać wszystko, co wam przykazałem” (Mt 28, 19-20). Co więcej zobowiązuje nas wszystkich, w aktualnych sytuacjach i wyzwaniach, abyśmy poczuli się wezwani do ponow-

nego misyjnego „wyjścia”, jak to wskazałem także w adhortacji apostołskiej *Evangelii gaudium*: „Każdy chrześcijanin i każda wspólnota winni rozemnie, jaką drogą powinni kroczyć zgodnie z wezwaniem Pana, jednak wszyscy jesteśmy zaproszeni do przyjęcia tego wezwania: wyjścia z własnej wygody i zdobycia się na odwagę, by dotrzeć na wszystkie peryferie potrzebujące światła Ewangelii” (n. 20).

Jubileusz Światowego Dnia Misyjnego

Właśnie w tym roku jubileuszowym przypada 90. rocznica Światowego Dnia Misyjnego, promowanego przez Papieskie Dzieło Rozkrzewiania Wiary i zatwierdzonego przez papieża Piusa XI w 1926 roku. Uważam zatem za stosowne przypomnienie mądrych wskazań moich poprzedników, którzy postanowili, aby na rzecz tego Dzieła przeznaczone były wszelkie ofiary,

jakie każda diecezja, parafia, wspólnota zakonna, stowarzyszenia i ruchy kościelne z całego świata, mogłyby zgromadzić, żeby pomóc potrzebującym wspólnotom chrześcijańskim oraz umocnić głoszenie Ewangelii, aż po krańce ziemi. Także dzisiaj nie uchylajmy się od tego gestu misyjnej komunii eklezjalnej. Nie zamykajmy serca w naszych partykularnych troskach, ale poszerzajmy je na perspektywę całej ludzkości.

Niech Najświętsza Maryja Panna, wspaniała ikona odkupionej ludzkości, wzór misyjny dla Kościoła, nauczy wszystkich, mężczyzn, kobiety i rodziny rodzenia i strzeżenia wszędzie żywej i tajemniczej obecności Zmartwychwstałego Pana, który odnawia i napętnia radosnym miłosierdziem relacje między osobami, kulturami i narodami. □

Franciscus

Europa kręci się w kółko

ciąg dalszy ze str. 3

Powyzszy wstęp jest konieczny dla zrozumienia, co się dzieje ze współczesną Europą. Najkrócej ujmując, rządząca elity, ale również większość społeczeństw (narodów) nie dokonuje racjonalnych, logicznych wyborów. W sytuacji, gdy z południa napływają setki tysięcy, miliony imigrantów - rządy państw europejskich albo otwierają szeroko bramy wpuszczając jednych i zachęcając do przybywania kolejnych przybyszów, albo koncentrują uwagę opinii publicznej na drugorzędnych zagadnieniach, takich jak np. sytuacja w Polsce, rzekomo zagrożona demokracją.

Europa jako wspólnota, w obliczu fiaska eksperymentu z „multikulturalizmem”, nie potrafi wypracować żadnego stanowiska, nie potrafi aktywnie przeciwdziałać skutkom dokonującej się na naszych oczach milionowej „wędrowki ludów”. Co dopiero marzyć o przeciwdziałaniu długofalowym skutkom dezintegracji społeczeństw zachodnich.

Podobną bezradnością elity europejskie wykazują się w odniesieniu do wielkiej rozgrywki, jaka toczy się pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Rosją i Chinami. Jest to zasadniczy spór o kształt świata, o rolę w nim takich podmiotów jak państwa europejskie. Wymiernymi przejawami nasilającej się konfrontacji są konflikty na Ukrainie, a zwłaszcza w Syrii. Obecnie Europa pełni zaledwie rolę pasa transmisyjnego. Nie potrafi wypracować żadnego własnego stanowiska, sformułować własnych celów, do jakich państwa członkowskie Unii powinny zmierzać. Jedni opowiadają się za zacieśnieniem związku z Ameryką, inni sądzą, że nie należy dążyć do konfrontacji z Rosją. Efektem jest swoisty klincz, stan bierności.

Kto mógł przypuszczać, że po upływie 27 lat od upadku muru berlińskiego i po przewyciężeniu sztucznego podziału kontynentu, Europa jako całość nie będzie w stanie sformułować ani taktycznych, ani dalekosiężnych celów polityki zagra-

nicznej. Trudno by było inaczej: gdy nastąpiło osłabienie kondycji wspólnot narodowych, elity i zdeintegrowane społeczeństwa w coraz większym stopniu podlegają wpływowi ponadnarodowych korporacji oraz supermocarstw: Stanów Zjednoczonych, Rosji, Chin. Nie można nawet marzyć o samodzielnej, spójnej i służącej interesom narodów Europy polityce zagranicznej.

Wielkim problemem dla Europy stał się tzw. „Brexit”. Jest to wydarzenie nie mające precedensu i świadczące o fiasku projektu europejskiego w kształcie wypracowanym na przełomie XX i XXI wieku. Chodzi o projekt scentralizowanego organizmu zdominowanego przez elitę eurokratów. Nie chcę chwalić koncepcji „Europy brukselskiej”, jednak szkopuł w tym, że - jak dotąd - nie pojawił się żaden inny projekt wspólnotowy obejmujący łącznie wszystkie narody wchodzące w skład Unii. Ewentualny powrót do stanu w pełni samodzielnych państw narodowych oznaczać będzie definitywne wypadnięcie Europy na bocznicę dziejową. Wyjście Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej oznaczać będzie również zatamanie delikatnego stanu równowagi istniejącego pomiędzy Niemcami a Francją i Wielką Brytanią.

Nie tudźmy się, Grupa Wyszehradzka nie zastąpi Zjednoczonego Królestwa. W Europie bez Wielkiej Brytanii, w strefie euro bez Grecji i być może Portugalii, a nawet bez Włoch, Niemcy wysuną się na pozycję głównego rozgrywającego. Może to przynieść pozytywne zmiany dla Europy jako całości, ale nie będzie korzystne dla przyszłości Polski. Dobrze, że rząd polski współpracuje z Węgrami Victora Orbana, ale otwarcie mówiąc, Polska znalazła się - po raz pierwszy od 1989 roku - w bardzo trudnym położeniu. Niewielką pociechą jest fakt, że Unia Europejska ma jeszcze większy orzech do zgryzienia: przewyciężenie kryzysu politycznego spowodowanego przez „Brexit”.

W cieniu wydarzeń politycznych, Europę toczy - jak nowotwór - podstępna choroba, czyli głęboka nierównowaga

finansowa, grożąca nie mającym precedensu krachem gospodarczym. Europa nie ma ani tego, co mają Chiny, czyli dynamicznie rozwijającej się gospodarki, ani tego, co ma Rosja, czyli olbrzymich zasobów surowców, ani przede wszystkim tego, co mają Stany Zjednoczone - potęgę militarnej oraz dolara jako pierwszej waluty świata. Innymi słowy, Europa nie posiada żadnego istotnego atutu, natomiast wykazuje objawy poważnej choroby. Gospodarka europejska jako całość praktycznie nie rozwija się, na kondycji waluty euro cieniem kładzie się nie tylko stan bankructwa Grecji i stan przedzawałowy w kilku innych państwach, ale również problem olbrzymiego zadłużenia największego banku, Deutsche Bank. Starzejące się społeczeństwa nie zdołają na dłuższą metę utrzymać systemu ochrony i zabezpieczenia socjalnego. Streszczając, nie ma żadnych przesłanek, że Europa wydobędzie się z obecnego kryzysu „wieku średniego”, zanim wkroczy w okres „starości”. Stagnacja potężna z olbrzymim, niespłacalnym zadłużeniem oraz rosnącymi zobowiązaniami, musi doprowadzić do zatamania. Najgorsze jest to, że nikt liczący się w Europie nie przedstawia recepty na wyjście z obecnego kryzysu.

Każde opisane powyżej wyzwanie stanowi poważne zagrożenie dla przyszłości Europy. Co dopiero mówić o skumulowanej mocy destrukcyjnej kilku zaprezentowanych, realnych zagrożeń. Ten proces kumulacji zagrożeń wykazuje tendencję wzrostową: żaden problem nie jest rozwiązywany, natomiast z upływem czasu pojawiają się kolejne wyzwania. Historycy mogą potwierdzić, że w przeszłości w taki właśnie sposób upadały cywilizacje. Był to zawsze proces rozłożony w czasie, niemożliwy do powstrzymania czy choćby spowolnienia siłami jednej generacji. Nie, nie jest jeszcze za późno, ale by Europa zaczęła się odrodzić, muszą nastąpić zasadnicze zmiany: wymiana elit przywódczych, regeneracja wspólnot, powrót do korzeni. □

Wojciech Turek

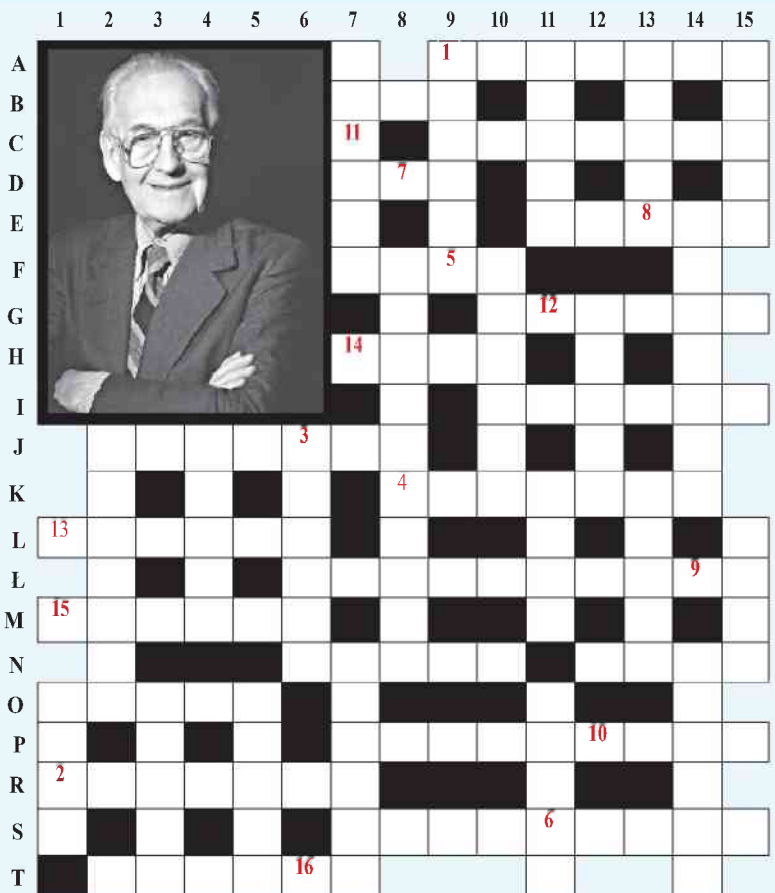

KRZYŻÓWKA Z ANDRZEJEM WAJDĄ

PROONUJE: MDZ

Poziomo: A-9. Miasto w północno-wschodniej Polsce, w którym 6 marca 1926 r. urodził się Andrzej Witold Wajda. B-7. Drobną monetą srebrną bita w średniowieczu w wielu krajach europejskich. C-9. „...”, „...”, cożeś ty za pani – popularna piosenka legionistów. D-7. Imię Odrowąża, biskupa krakowskiego od 1218 roku, który w 1594 został uznany świętym. E-11. Twarde, wodoodporne włókno z liści banana manińskiego. F-7. Krzew z rodziny wierzbowatych. G-10. Garniec z długą rączką. H-7. Rzeka w zachodniej Polsce, lewy dopływ Warty. I-10. Święta rzeka wg hinduskiej mitologii Ganga. J-2. Tytuł filmu w reżyserii Andrzeja Wajdy, będący ekranizacją powieści Stefana Żeromskiego o tym samym tytule. K-8. Kontrola publicznego przekazywania informacji, ograniczająca wolność publicznego wyrażania myśli i przekonań. L-1. Instrument dęty blaszany z grupy aerofonów ustnikowych, podobny do trąbki /jak nakrycie głowy zakonnic/. Ł-6. Przywrócenie czemuś dawnego stanu. M-1. Ożyna inaczej. N-6. Trzeci pod względem wielkości /po Krakowie i Malborku/ zamek w Polsce: na trasie Świdnica-Watbrzych. N-12. Część kościoła. O-1. Książka z mapami. P-7. Bardzo silne uczucie niechęci wobec kogoś lub czegoś. R-1. Posiłek przyrządzony z określonych składników. S-7. Część stoczni, w której Andrzej Wajda kręcił fragmenty filmu pod tytułem „Człowiek z żelaza”. T-2. Nieumyślny błąd człowieka.

Pionowo: 1-O. Góry ze szczytem Mont Blanc. 2-J. 1/100 jakiejś wielkości. 3-O. Tytuł filmu Andrzeja Wajdy nakręcony w 1959 roku, przedstawiający wojnę obronną w 1939 roku. 4-J. „... z Wilka”, polsko-francuski film w reżyserii Andrzeja Wajdy nakręcony w 1979 roku. 5-O. Pokaz filmu w kinie. 6-J. Skorupka gliniana służąca w starożytności do krótkich notatek; ostrakon. 7-A. „... i diament”, film Andrzeja Wajdy ze Zbigniewem Cybulskim w głównej roli. 7-N. Potocznie o wódce /z j. niemieckiego/. 8-F. Daniel „...” (1945), polski aktor występujący w filmach Andrzeja Wajdy. 9-A. Wit „...”, twórca głównego ołtarza w Kościele Mariackim w Krakowie. 10-F. Louis ... (1897-1982), francuski powieściopisarz i poeta. 11-A. Na zdjęciu w diagramie tej krzyżówki. 11-K. Święta z Lukki (1218-1272), dziewica, święta Kościoła katolickiego. 11-O. Tytuł filmu z 2007 roku jak nazwa miejscowości, w której z rąk sowieckiego okupanta zginął między innymi ojciec Andrzeja Wajdy, reżysera tego filmu. 12-G. Gatunek strusia amerykańskiego. 13-A. Samica jelenia lub daniela. 13-K. Stusznica jak porcja żywnościowa. 14-E. Długi obszerny

Litery z pól ponumerowanych od 1 do 16 utworzą rozwiązanie.

plaszcz męski, noszony dawniej przez szlachtę. 14-N. Drzewo kojarzące się z Japonią /Kraj Kwitnącej .../. 15-A. Cerkiewny obraz. 15-L. Aniela z domu Białowąs dla Andrzeja Wajdy. □

Rozwiązanie krzyżówki z GK nr. 27/2016: „Nie pamięta wół jak cielęciami był”. **Poziomo:** sanatorium, urok, pantofel, Beria, prognoza, zmrok, amen, piła, relikt, sędzia, Jawa, ujma, trasa, zderzaki, skóra, mikstura, kwef, akwamaryna. **Pionowo:** afront, anagram, rękawy, ekloga, strofa, Trosna, akcja, rzecznik, Świdnica, zamęt, troska, muzeum, rodzaj, domino, makaron, kanapa. □

GŁOS WOKÓŁ SPORTU

Bogdan Usowicz

☺ Polska pokonała w Warszawie Danię 3:2 i przywróciła nadzieję na awans do finałów mistrzostw świata. Hat-tricka zaliczył Lewandowski. Jednak prowadząc 3:0 Polacy dali się zepchnąć do defensywy i nerwowo bronili wyniku. Kibicom przypomniaty się wydarzenia z Astany, gdzie prowadząc 2:0 wywieźliśmy tylko remis. Wynik za 3 punkty jednak udało się utrzymać. Zmiany dokonywane przez trenera też nie zachwyciły. Poważnej kontuzji doznał Milik. Po dwóch kolejkach w grupie E biało-czerwoni mieli cztery punkty (tyle samo, co Rumunia i Czarnogóra). W pozostałych meczach naszej grupy Czarnogóra pokonała Kazachstan 5:0 i z takim samym wynikiem odprawiła Armenię Rumunia. Lewandowski ma na koncie 39 goli po 83 występach w piłkarskiej reprezentacji Polski. Kapitan biało-czerwonych w klasyfikacji wszech czasów najlepszych strzelców drużyny narodowej awansował na czwarte miejsce i zrównał się z Ernestem Pohlem. Liderem jest Lubański, który w 75 występach uzyskał 48 bramek. Kolejne

miejsca zajmują Lato – 45 i Deyna – 41. ☺ Piłkarska reprezentacja Polski do lat 21 pokonała w meczu towarzyskim Ukrainę U20 2:0. Ta sama reprezentacja Polski pokonała też swoich rówieśników z Czarnogóry 6:0 w meczu towarzyskim w Gdyni. ☺ W trzeciej kolejce fazy grupowej Ligi Mistrzów piłkarzy ręcznych Orlen Wisła Płock zremisowała z Telekom Veszprem 28:28. Piłkarze ręczni Vive Tauronu Kielce w LM wygrali z MOL-Pick Szeged 29:27 w wyjazdowym meczu i z kompletem zwycięstw są liderem grupy B. ☺ Piłkarze ręczni Górnika Zabrze awansowali do 3. rundy kwalifikacji Pucharu EHF. W rewanżu pokonali mistrza Grecji A.C.C Filippos Verias 20:15. Pierwsze spotkanie 2. rundy, rozegrane też w Zabrzu, zakończyło się wygraną Górnika 30:17. ☺ Rozstawiona z „trójką” Agnieszka Radwańska wygrała z Brytyjką Kontą 6:4, 6:2 w finale tenisowego turnieju WTA rangi Premier na twardych kortach w Pekinie. To 20. triumf krakowianki w karierze.

☺ Matkowski z Hiszpanem Granollersem pokonali rozstawionych z „dwojką» Klaasena z RPA i Amerykanina Rama 6:2, 7:6 (7-4) w finale gry podwójnej turnieju ATP Tour na kortach w Tokio. ☺ Linette (98. WTA) pokonała Serbkę Stojanovic 7:6(6), 6:0 i awansowała do drugiej rundy turnieju WTA w Tencinie. ☺ Kot wygrał bezapelacyjnie mistrzostwa Polski na igelicy, które odbyły się na skoczni w Wiśle-Malince. Drugi był Stoch. ☺ Reprezentacja Polski w futbolu amerykańskim wysoko pokonała Holandię 42:14 w meczu towarzyskim rozegranym w Lublinie. ☺ Antiga po trzech latach przestał być trenerem siatkarskiej reprezentacji Polski. Bezpośrednią przyczyną pożegnania się PZPS ze szkoleniowcem jest brak medalu igrzysk olimpijskich w Rio de Janeiro. ☺ Rekordzistka świata i mistrzyni olimpijska w rzucie młotem Anita Włodarczyk znalazła się w finałowej trójce plebiscytu European Athletics na lekkoatletkę roku na Starym Kontynencie. □

Adieu à Andrzej Wajda

Un grand homme du cinéma nous a quittés.

Le cinéaste Andrzej Wajda est mort dimanche 9 octobre à l'âge de quatre-vingt-dix ans. Avec son film « Kanał » (« Ils aimaient la vie », en français), il fut l'un des créateurs de l'école du cinéma polonais, qui s'est développée dans les années cinquante et soixante. Sorti en 1957, le film traite de l'Insurrection de Varsovie. Il a reçu le Prix Spécial du Jury au festival de Cannes de cette année-là. C'est le premier film polonais qui a retenu l'attention de l'Occident après la Seconde Guerre mondiale. Cette nouvelle tendance du cinéma en Pologne, qui cherche à renouer avec l'histoire, la culture et les traditions du pays, marque une rupture avec le conformisme du réalisme socialiste.

Andrzej Wajda est né à Suwałki en 1926 d'un père officier de l'armée polonaise et d'une mère institutrice. Son père compte parmi les victimes du massacre de Katyń en 1940. Cette tragédie sera le sujet d'un film sorti en 2007. Après la guerre, Wajda entreprend des études de peinture à l'Académie des beaux-arts de Cracovie. Toutefois, en 1949, il abandonne les Beaux-Arts pour entrer à l'École nationale du cinéma de Łódź qu'il termine en 1953. Il travaille d'abord avec Aleksander Ford avant de tourner son premier film en 1955, « Pokolenie » (« Une fille a parlé », en français), concernant des jeunes communistes pendant la guerre. Puis vient « Kanał » et la reconnaissance internationale en 1957, suivi de « Popiół i diament » (« Cendres et Diamant ») en 1958. C'est son troisième film consacré à la guerre, il est couronné par le prix de la fédération internationale de la presse cinématographique, à la Mostra de Venise en 1959. À partir des années soixante-dix, Wajda tourne une série de films dont certains recevront une reconnaissance internationale. Ainsi, « Brzezina » (1970, « Le Bois de bouleaux ») et « Ziemia

obiecana » (1975, « La Terre de la grande promesse »), tous les deux primés au festival international du film de Moscou ; « Człowiek z marmuru » (1977, « L'Homme de marbre »), récompensé par la fédération internationale de la presse cinématographique au festival de Cannes en 1978, puis « Człowiek z żelaza » (1981, « L'Homme de fer ») qui reçoit la Palme d'or au festival de Cannes en 1981 ; « Korczak » (1990) qui obtient le prix de la meilleure photographie de l'Académie du film allemand. Pour le film « Dyrygent » (1980, « Le Chef d'orchestre »), Wajda reçoit le prix de la fédération internationale de la presse cinématographique au festival international du film de Saint-Sébastien et Andrzej Seweryn l'Ours d'argent du meilleur acteur au festival de Berlin. Wajda a également tourné à l'étranger, notamment en France pour réaliser « Danton », sorti en 1983, avec Gérard Depardieu dans le rôle principal. Ce film a été récompensé notamment par le Prix Louis-Delluc en 1982 et le César du meilleur réalisateur en 1983. En dehors des œuvres au succès international, Wajda a également tourné de nombreux films qui n'ont pas dépassé les frontières de la Pologne, mais qui ont également été très bien reçus par le public polonais. Il s'est souvent inspiré d'écrivains classiques comme Aleksander Fredro (« Zemsta », La Vengeance, 2002), Jarosław Iwaszkiewicz (« Brzezina » ; « Panny z Wilka », Les Demoiselles de Wilko, 1979), Tadeusz Konwicki (« Kronika wypadków miłosnych », Chronique des événements amoureux, 1985), Adam Mickiewicz (« Pan Tadeusz », 1999), Władysław Reymont (« Zima obiecana »), Stanisław Wyspiański (« Wesele », Les Noces, 1973), Stefan Żeromski (« Popioły », Les Cendres, 1965). Il a aussi fait de la mise en scène au théâtre et a créé pour la télévision. Il a tourné en 2013 « Wałęsa. Człowiek z

fol. T. Różycki

nadziei » (« L'Homme du peuple » en français). Son dernier film, de 2016, « Powidoki » (« Après-image », en français), qui revient sur la période stalinienne de la Pologne, a été présenté au festival de Toronto mais n'est pas encore sorti en salle. Andrzej Wajda a reçu de nombreuses distinctions pour l'ensemble de son œuvre, notamment un Lion d'or à Venise en 1998, un Oscar à Hollywood en 2000, un Ours d'or à Berlin en 2006. Il a aussi été fait, entre autres, commandeur de la Légion d'honneur en 2001 (il était officier depuis 1982).

En dehors de la création, Wajda s'est aussi adonné à la politique. Il a été élu sénateur en 1989, mais il n'a fait qu'un seul mandat et ne s'est plus représenté au suffrage des électeurs. Il a soutenu la Plate-forme civique aux législatives et Bronisław Komorowski aux présidentielles, en prenant parfois des positions qui n'ont pas toujours fait l'unanimité au sein des Polonais. Laissons la politique de côté, mieux vaut se rappeler le grand artiste qu'il était et les chefs-d'œuvre qu'il nous a laissés. □

Sous le Haut Patronage de l'Ambassade de la République Pologne en France

Philippe Goujon
Député - Maire du 15^e

Jean Manuel Hue
Adjoint au Maire chargé de la mémoire du monde combattant, de la citoyenneté et des grandes causes nationales

Jean Kukuryka
Président de l'Association des Anciens Combattants Polonais en France

Jean François Lamour
Ancien Ministre - Député de Paris

Marcjanna
Marcinkowski-Couturier
Présidente de l'Association Libération Nord

ont le plaisir de vous convier au vernissage de l'exposition

Le prix de la Liberté. Les Polonais sur les fronts de la Seconde Guerre Mondiale

mercredi 26 octobre à 18h30

Mairie du 15e: 31, rue Péclet

Świeccy misjonarze

ks. Krzysztof Czermak

Od 40 lat Kościół tarnowski posyła świeckich do misyjnych krajów.

Kiedy słyszymy, przy różnych okazjach, że praca na misjach to również pole dla działania ludzi świeckich, zastanawiamy się i pytamy: „co oni mogą tam robić? Dla każdego z nas, kto śledzi misyjne zaangażowanie Kościoła tarnowskiego, odpowiedź jest, przynajmniej po trosze, znana. Bo jeśli nawet nie mamy wiedzy historycznej, że pierwsza osoba świecka z diecezji tarnowskiej wyjechała – w ślad za naszymi misjonarzami, którzy podjęli pracę misyjną w Ludowej Republice Konga – już w 1976 r., to wiedza nabywana aktualnie z lektury periodyków misyjnych, z radia czy z okazji różnych spotkań animacyjnych i formacyjnych, nie pozwala nam pozostać w tej sprawie ignorantami. Kto bowiem nie miał sposobności dowiedzieć się o „życiu dla drugich”, które już 27 rok w Kamerunie oddaje pani Ewa Gawin pochodząca z Woli Rzędzińskiej? Kto nie zetknął się z dziełem dokonanym na przestrzeni 14 lat postęgi na afrykańskiej ziemi w Republice Środkowoafrykańskiej przez tarnowiankę panią Elżbietę Wryk?

Spoglądając na karty misyjnej historii

diecezji tarnowskiej, zauważymy, że do tej pory wyjechało 66 osób świeckich do krajów misyjnych postanych przez Kościół tarnowski lub pochodzących z tego Kościoła, a postanych w ramach różnych misyjnych wolontariatów zakonnych. W zdecydowanej większości (95,5%) diecezja tarnowska posłała owe świeckie osoby do Afryki. Wśród nich znajdziemy absolwentkę misjologii, lekarzy, pielęgniarki, stomatologów, położne, pedagogów, elektryków, budowlańców, a także osoby konsekrowane i „złote rączki” o jakichś wyuczonych zawodach, wśród których zdziwienie może wywołać profesja pilota czy politologa. Dwie osoby legitymujące się najdłuższym stażem to: p. Elżbieta Wryk (misyjolog – 14 lat) oraz p. Ewa Gawin (pielęgniarka – od stycznia 1990 r. nieprzerwanie postępuje w Kamerunie).

W głąb historii

W maju 2016 r. minęła rocznica pierwszego wyjazdu, który był związany z pracą naszych misjonarzy w Republice Konga. Tą osobą był wtedy 24-letni Marian Jeż pochodzący z

Nowego Sącza. Jego brat, ks. Stanisław Jeż, wchodził w skład pierwszej czwórki misjonarzy postanych do Konga przez biskupa tarnowskiego. Marian Jeż zaczął swoją pracę w maju 1976 w miejscowości Oyo w diecezji Fort-Rousset (obecnie Owando). W Kongu pan Marian spędził prawie trzy lata. Z zawodu elektryk mógł zaangażować się w dziedzinie, na której się znał. Dokonał m.in. elektryfikacji części Oyo, bazując na wojskowych motorach prądotwórczych (20 KW – trzy fazy) zakupionych w Polsce i sprowadzonych przez diecezję tarnowską. Na posesji misji w Oyo pan Marian wybudował także tzw. wieżę wodną, dzięki której misja nie miała kłopotu z wodą. Wybudował też, jak na owe czasy i kongijskie możliwości, nowoczesny kurnik.

Pracował też w stolicy diecezji Owando. To była druga część jego pobytu w Kongu, do którego powrócił po ponad półrocznej przerwie. Kiedy przebywał w Brazzaville pomagał ks. Józefowi Ziobroniowi w działalności społeczno-kulturalnej. Jeździł z nim promem do Kinszasu na zakupy książek do księgarni założonej w brazzavillskiej parafii.

Początki wolontariatu diecezjalnego

Początki wolontariatu diecezjalnego związane są z osobą Ewy Gawin, która nie mogąc

Takie będą Republiki...

Asymetria w nauczaniu o historii niewolnictwa

Kolejny element podręcznikowych przekłamań to temat niewolnictwa. Młodzi Francuzi są uczeni przede wszystkim o „grzechach” Zachodu i eksporcie „atlantyckim” niewolników do kolonii amerykańskich. Liczni potomkowie wywiezionych Afrykanów, którzy żyją na kontynentach amerykańskich świadczą o tym do dziś. Warto się jednak zastanowić, czemu takich potomków niewolników prawie nie widać w społeczeństwach arabskich? A przecież proceder ten był tam znany. Liczbę niewolników schwytych w Afryce przez Arabów szacuje się nawet na 17 milionów ludzi. Odpowiedź jest zaskakująca. 7 na 10 niewolników po prostu... kastrowano. Bezpotomnych eunuchów zastępowano zaś zawsze „świeżym towarem”. Historia milczy o tym procederze, podobnie jak o masowym wykorzystaniu seksualnym czarnych niewolnic. W historii islamu trudno też znaleźć jakiegokolwiek ślady obecności abolicjonistów. Tymczasem proceder niewolnictwa kwitł tam od początku istnienia tej religii do roku 1856. Tego się jednak nad Sekwaną nie uczy.

ciąg dalszy ze str. 7

Islam uczy kultury

Ideologiczny charakter historycznej narracji w szkołach widać przede wszystkim w cywilizacyjnym dowartościowywaniu islamu. Podręczniki opisują długotrwałą współpracę kulturową, czy naukową obydwu cywilizacji. Podtekst wydaje się jasny. Wizja „oświeconego” islamu ma zlikwidować wizję prymitywnego islamu, który zdomował się współcześnie w świadomości Francuzów. Przesłanie szkolne mówi, że bez arabskiego pośrednictwa Europa utraciłaby dziedzictwo kultury antycznej, a Zachód jest dłużnikiem, głównie myśli arabskiej z Andaluzji.

Obraz „świątłego islamu” i „barbarzyńskiego” Zachodu jest jednak, zdaniem Barbary Lefebvre, mocno naiwny. W podręcznikach można przeczytać, że „Zachód odkrył swoje dziedzictwo przez Arabów”. Rzeczywistość jest bardziej skomplikowana. Tłumaczeń dokonywał np. Mojżesz Majmonides (Żyd), czy chrześcijanie z Syrii. Awicenna był Persem, algebra nie była do końca wynalazkiem arabskim, ale znali ją Grecy, Babilończycy i Hindusi. Rozwój medycyny arabskiej to m.in. zastuga np.

się doczekać wyjazdu na misję podjęta pracę w instytucji podobnej w nazwie do jej marzeń. Była to Polska Misja Katolicka w Paryżu, której rektorem był wtedy były misjonarz z Konga (1973-1979), ks. inf. Stanisław Jeż. W Paryżu w potowie roku 1989 w Seminarium polskim opatrniczo spotkała abp. Lamberta Van Heygena, pasterza diecezji Bertoua. Ten dowiadując się o zapale misyjnym Ewy zaproponował jej pracę i zaprosił do Kamerunu. Przez Paryż, udała się do swojej „ziemi obiecanej”, jak sama nazywa kameruńską ziemię. I tak na tej ziemi bije jej serce od prawie 27. lat.

Całe zaangażowanie Ewy w życie Kościoła w Kamerunie to nie zwyczajna troska o chorych, ubogich i niepełnosprawnych, jaką – z różnych pobudek i z różną intencją – podejmuje wielu. To coś zupełnie więcej i o rzadko osiągalnym przez nas współczynniku „życia dla drugich”. Opiekuje się kalekami dziećmi i zawozi je na specjalistyczne operacje. Często bywa w więzieniu. Najwięcej czasu jednak poświęca i poświęca dzieciom głuchoniemym w Bertoua, którym zorganizowała, a potem wybudowała szkołę z prawdziwego zdarzenia, która istnieje i działa dzięki kolędnikom misyjnym z diecezji tarnowskiej.

Kościół tarnowski dla Pigmejów

Rok 1997 był wyjazdem do Afryki Elżbiety Wryk. Postugiwata w Republice Środkowoafrykańskiej 14 lat (listopad 1997-marzec 2003 i wrzesień 2008-lipiec 2015) i Kamerunie (sierpień 2003-czerwiec 2004). Swoje misyjne zaangażowanie zaczęła w Bouar, stolicy diecezji leżącej w północno-zachodniej części Republiki Środkowoafrykańskiej. Uczyła kroju i szycia w prowadzonym przez misję Notre-Dame de Fatima Centrum Promocji Kobiet. Potem w Baboua zajęła się funkcjonowaniem przedszkola i czterech szkół w wioskach na terenie rozległej misji. Jako absolwentka teologii, głosiła w Baboua konferencje z zakresu duchowości chrześcijańskiej. Owa szkoła formacji dla katechistów uczących później w swoich wioskach była projektem finansowanym przez diecezję tarnowską. Drugi okres pobytu w Republice Środkowoafrykańskiej to czas siedmiu lat dedykowany uruchomieniu na nowo, prowadzeniu i rozbudowie szpitala w Bagandou.

Elżbieta w Afryce zastąpiła szpital wybudowany w swojej zasadniczej części. Wybudował go ks. Marek Muszyński, a potem jego dzieło kontynuował ks. Mieczysław Pająk. Ale wiemy dobrze, że wybudować

szpital to jeszcze nie wszystko. Potrzebni są ludzie, którzy obsłużą chorych, potrzebny jest rozwój placówki, by zakres usług był coraz szerszy, a nadto potrzebna jest głowa, która tym wszystkim pokieruje. Potrzebne jest też zaplecze finansowe, bo taki szpital nie ma żadnych szans, aby się utrzymać bez wsparcia z zewnątrz. W tym przypadku jesteśmy spokojni, bo nasi drodzy kolędnicy misyjni rokrocznie, dzięki wrażliwym sercom wiernych, to zabezpieczają.

Rozwój tej placówki zdrowia, który dokonał się dzięki pani Elżbiecie, dostrzegany jest w kilku wymiarach. Zadbana o jej rozbudowę, o stworzenie odpowiedniej kadry szpitalnej, co w przypadku położonego w lesie szpitala ma szczególne znaczenie, zatroszczyła się o nieodzowną formację tego personelu, o leki, które są sprowadzane z Europy. Ale z Europy „sprowadzała” również personel, nieodzowny do utrzymania stosownego poziomu medycznego w pracy szpitala. Swoim sposobem bycia, nie rezygnując z wymagań, które stawiała pracownikom, wprowadziła atmosferę przyjaznych relacji z nimi. Do stworzenia tego wszystkiego potrzeba było kobiety z charakterem, która działa z miłością, ale wymaga i nie kapituluje przed trudnościami.

ciąg dalszy na str. 14

żyjącego w IX w. Ibn Masawaiha, chrześcijanina (nestorianin z Bagdadu). Wiedza astronomiczna Arabów pochodziła od Chaldejczyków i Greków. Awerroes, który jest modelowym przykładem oświeconego i otwartego islamu „złotego wieku” był autochtonem z Hiszpanii, a dodatkowo jego wizja spotkała się ze sprzeciwem innych uczonych muzułmańskich (Al-Ghazdi), w wyniku czego jego dzieła trafiły na... stos. Awerroes wraca i ma być dla współczesnych muzułmanów we Francji inspiracją dla ducha otwartości.

Podręczniki francuskie zawierają rozdziały o „wymianie kulturalnej” ze światem arabskim, ale nie ma tam nic o korzyściach świata islamskiego. Narracja jest jednowymiarowa. Skorzystał miał tylko Zachód. Dla przykładu dowiadujemy się, że „Frankowie uczyli się w szkołach arabskich w Syrii, Hiszpanii i na Sycylii”. Na pytanie „co skorzystali Arabowie?”, uczeń może odpowiedzieć jedynie – „nic”. Tylko jeden z podręczników wydawnictwa Hatier wzmiankuje o tym, że Arabowie też skorzystali z zapożyczeń, ale wyjaśnia, że chodziło tu głównie o... „odkrycia chińskie”.

Historia użytkowa

Przekonanie o wyższości cywilizacyjnej danego kręgu kulturowego wydawało się już od dawna w nauczaniu historii nad Sekwaną raczej martwe. Dzięki obecnemu programowi historia powraca jednak jako nauka porównawcza cywilizacji, nawet z elementami ich wartościowania. Tym razem dokonuje się licznych amputacji faktów z własnych dziejów, wprowadza elementy ekspiacyjne do własnej kultury, a jednocześnie wspiera idealizację obcego kulturowu islamu. Wszystko to w imię dziwnego pragmatyzmu i rozwiązywania bieżących problemów społecznych. Nie wiem czy autorzy podręczników zdają sobie sprawę, że jest to też pośrednie zwycięstwo różnej maści terrorystów i radykałów islamskich. W dodatku kosztem prawdy, która odpowiednio podrasowana, ma tu zmienić świadomość tubylców w pożądanym przez lewicę kierunku wielokulturowości. Lewicowe pomysły odbiją się jednak czkawką następnymi pokoleniami Francuzów, o ile ci nie staną się wcześniej sami jakąś syntezą Mahometa i na przykład... Robespiera. □

Bogdan Dobosz

Ewangelia czeka, aby ją głosić!

Przeżywamy tydzień misyjny, to czas, aby zatrzymać się trochę nad misyjnością Kościoła i popatrzeć na nasze misjonarstwo tam gdzie żyjemy.

Pewnie nie raz myślimy, że to księża, czy misjonarze są odpowiedzialni za przepowiadanie Ewangelii – a tutaj Jezus nam przypomina: „Idźcie na cały świat i głoscie Ewangelie”.

Nie wiem czy dobrze usłyszeliście? „Idźcie” tzn... kto? Misjonarze, kaznodzieje, kaptani... „Idźcie”, to słowo Jezus kieruje, co Ciebie, właśnie tam gdzie żyjesz, i jeżeli dzisiaj słyszysz to słowo, lub czytasz to słowo, to znaczy, że Jezus kieruje je właśnie do Ciebie!

Drodzy Polacy, żyjący we Francji, nie zapomnijcie, że to Wy jesteście misjonarzami tam gdzie Was Bóg postawił. Nie wystarczy powiedzieć kazanie, nie wystarczy przyjąć intencję na Mszę św., nie wystarczy odprawić Eucharystię, iść do pracy, by po jej skończeniu, wrócić do domu, zjeść kolację, obejrzeć film lub mecz. I życie się jakoś kręci. I tak codziennie. Nie wystarczy. Jezus mówi: „głoscie Ewangelie”!

Zatem gdzie ona jest, gdzie jej głoszenie, gdzie zbawienie Waszych dzieci, Waszych rodziców, a może kaptanów, którzy już dawno się zagubili? Gdzie zbawienie Waszych sąsiadów, czy pracowników w Waszej pracy?

Chcę Wam dzisiaj przypomnieć, że to właśnie Wy jesteście za to odpowiedzialni! Nie marnujcie czasu na głupoty, proszę Was, abyscie mieli ogień głoszenia Ewangelii. Nie marnujcie czasu, lecz bądźcie narzędziami w rękę Boga. Na końcu Twojego życia Jezus Cię nie zapyta, ile kościołów wybudowałeś, ile godzin dziennie pracowałeś, ile miałeś dzieci, pieniędzy na koncie, czy mieszkań. Zapyta Cię jednak, ilu ludziom pomogłeś w drodze do zbawienia, ilu ludzi przez Twoją postawę zobaczyło Chrystusa, do którego całe stworzenie i my sami, zmierzamy. Zapyta Cię

o Ewangelie, o jej głoszenie, szczególnie tam gdzie Cię postawił.

Myślę, że to wystarczy, Kochani Rodacy, Moi Bracia i Siostry z Polski – nie zapomnijcie o tym płomieniu Ewangelii, wiary.

Tak sobie nie raz myślę, tutaj daleko od mojego Kraju. Jeżeli Polak lub Polka straci wiarę, to coś co wydaje się tak silne w naszym narodzie – czy ta osoba jest jeszcze naszym obywatelem? Czy jeszcze jesteś Polakiem? A co za tym idzie chrześcijaninem? Jeżeli człowiek straci kierunek swojej drogi – to gdzie podąży. Nie zapomnijcie, aby walczyć o drogę do nieba.

A teraz trochę o mnie, większość z Was zna mnie już trochę. Pracuje od 3 lat w Republice Środkowej Afryki, w kraju dwa razy większym niż Polska, w którym mieszka około 3,5 miliona ludzi.

Od 3 lat, ciągle jesteśmy w stanie wojny domowej, która zniszczyła wiele ludzkich istnień (statystyki podają około 6 tys. zabitych), tysiące domów spalonych, ciągle setki tysięcy uchodźców w różnych sąsiadujących krajach, rozkradzione mienie – można by powiedzieć, że już tutaj nie ma nic. Jednak nie jest to dobre określenie tego, co naprawdę stanowi naród. To, co jest siłą każdego narodu jest wiara i patrzenie w przyszłość.

Wiara ta doprowadziła do RCA Papieża Franciszka. Republika Środkowej Afryki została wybrana przez Papieża, aby właśnie przez nią mogło się dokonać coś bardzo ważnego dla naszej wiary, dla całego Kościoła. Cóż to takiego?

Drzwi Miłosierdzia po raz pierwszy w historii Kościoła zostały otwarte poza Watykanem, i to właśnie tutaj, w naszym kraju. 29 listopada 2015 r. Papież Franciszek otworzył te drzwi wskazując, stolicę RCA (Bangui) jako duchową stolicę całego świata, z której wypływa miłosierdzie. To daje wiele do myślenia. Tam gdzie jest wojna, ciągle gdzieś jeszcze słychać strzały – ma wypływać miłosierdzie?

Tam gdzie jest prześladowanie, przemoc, gwalt, zabijanie, tam gdzie brat zabija swego brata – tym bardziej potrzeba miłosierdzia! W tamtym roku wszyscy mogliśmy tego doświadczyć. Wizyta Papieża Franciszka w RCA była wielkim i bardzo ważnym wydarzeniem dla całej Republiki Środkowoafrykańskiej. To On sam, Następca św. Piotra, przekazał nam testament miłosierdzia. Bóg jest miłosierny i Ty bądź miłosierny.

To miłosierdzie, my, jako misjonarze, realizujemy tam gdzie Bóg nas postawił.

Od września tego roku zostałem przeniesiony do miejscowości Bouar, aby tam głosić miłosierdzie. W jaki sposób? Najpierw przez Radio Siriri (pokój), w którym zostałem dyrektorem, oraz poprzez szkołę muzyczną, którą chciałbym otworzyć pod koniec stycznia 2017r.

Świeccy misjonarze

ciąg dalszy ze str. 13

Rozbudowa szpitala była ważnym przedsięwzięciem, przy którym mogła liczyć na pomoc i doradztwo ks. proboszcza Mieczysława Pająka. Dzięki kolędnikom misyjnym z diecezji tarnowskiej powstał oddział pediatrii, a także budynek, w którym została umieszczona apteka, gabinet dentystyczny, sala farmacyjna, laboratorium czy nawet biuro pani dyrektor. Największe jednak gratulacje złożyłbym pani Eli za dokonanie rzeczy niezmiernie trudnej – zorganizowanie personelu szpitalnego bazując na miejscowej ludności. Nie są to ludzie „po szko-

łach”, bo w obecnej ekipie są tylko dwie osoby, które legitymują się odpowiednim wykształceniem. Jest to starszy pielęgniarkę pełniący rolę chirurga, z powodzeniem dokonujący podstawowych operacji z cesarskim cięciem włącznie, oraz położna. Wszyscy inni są przyuczeni do postępu pielęgniarskich czy posług salowych.

Kontynuatorką dzieła Elżbiety Wryk w Bagandou jest Izabela Cywa z parafii pw. św. Antoniego w Krynicy. Należy ona do osób szczególnie zasłużonych dla szpitala w Bagandou. Choć z wykształcenia politolog, w rzeczywistości funkcjonowania szpitala odnalazła z powodzeniem swoje miejsce. Swoją postugę

realizowała w trzech etapach (październik 2012–sierpień 2013; grudzień 2013–czerwiec 2014; maj 2015 – i będzie do kwietnia 2017). Pierwszy pobyt Izabeli przypadł na pierwszą falę rebelii w Republice Środkowoafrykańskiej pod sztandarami Seleki, a drugi, wybrała ciałkiem świadomie, by towarzyszyć Elżbiecie Wryk w trudnym dziele prowadzenia szpitala. Ta jej decyzja zbiegła się z drugą falą rebelii, tym razem pod sztandarami Antybalaki i interwencji militarnej wojsk francuskich z mandatu ONZ. Potem, w perspektywie odejścia Elżbiety, podjęła decyzję o dużo trudniejszej pracy, jaką jest zarządzanie całym szpitalem. W tym trzecim etapie zapew-

Media to bardzo ważna sprawa – szczególnie tutaj, gdzie ich jeszcze nie ma zbyt wiele, więc trzeba tu być, i głosić miłosierdzie. Ludzie nie mają prądu, nie ma tu telewizji, ale jest radio, którego można słuchać, nawet w bardzo małych wioskach. Wystarczy kupić baterie, ustawić częstotliwość, i gotowe, można dowiedzieć się, co się dzieje na świecie, w RCA oraz w pobliskich wioskach. Radio Siriri nadaje każdego dnia, w godzinach: od 8. do 12. oraz od 17. do 21. Ten czas, w naszym radiu jest poświęcony najpierw na głoszenie Ewangelii, a później na inne sprawy. Pracuje w radiu 15 dziennikarzy, nasz zasięg to jakieś 100 km.

Obecny mój czas misjonowania w Radiu Siriri skupia się na poszerzeniu zasięgu do 340 km, na wymianie urządzeń, już często bardzo zużytych oraz na zorganizowaniu pierwszego wozu transmisyjnego w RCA.

Drugie moje dzieło miłosierdzia (może trochę dziwne) to pierwsza szkoła muzyczna w RCA. Wyobraźcie sobie, że nie ma tutaj jeszcze żadnej szkoły, która mogłoby dawać tutejszej ludności muzyczne wykształcenie. Jest tylu muzyków (samo-

uków), ale brak jest jednak tych, którzy mogliby ich kształcić. Nasza szkoła muzyczna ma już swoją małą tradycję, pracowaliśmy w tym roku w Ngaoundaye, od końca stycznia do końca maja. Teraz przyszedł czas na Bouar. Pod koniec stycznia 2017 r. chciałbym rozpocząć nauczanie w Bouar – zapraszając profesorów z Europy oraz Kontynentu afrykańskiego. W przyszłości chciałbym wybudować tutaj szkołę muzyczną z prawdziwego zdarzenia, z klasami, oraz może – jak znajdują się ludzie dobrej woli – salę koncertową oraz studio nagrań.

Na koniec mojego słowa, chciałbym Was prosić o modlitwę, koronkę do Bożego miłosierdzia, aby w moim misyjnym życiu, nigdy nie zabrakło miłosierdzia dla tych, którzy będą przychodzili do mnie.

Zapraszam do kontaktu, a otwartych i szalonych chrześcijan do pomocy materialnej – by trwały te dwa dzieła miłosierdzia w Bouar w RCA

Benedykt Pączka OFM Cap - Misjonarz z RCA
T. 00 236 75 58 73 70; e-mail: paczkabenedykt@gmail.com

niła szpitalowi wizyty lekarzy (i nie tylko) specjalistów, którzy podejmowali konkretne działania na rzecz chorych. Realizowała też projekty finansowane przez diecezję tarnowską, zwłaszcza na rzecz dzieci, które stanowią około 60% wszystkich pacjentów.

Od początku powstania szpitala w Bagandou w 2004, który jest bardzo ważnym projektem diecezji tarnowskiej, pracowało w nim dłużej lub krócej 20 osób świeckich. Były wśród nich pielęgniarki, położna, lekarki, analitycy medyczni, dentyści, chirurdzy, elektrycy i przystawione „złote rączki”. Każdy z nich dołożył się do jego budowy w sensie materialnym, a przez swój bezinteresowny dar serca,

entuzjazm i świadectwo wiary ukazywał, że Kościół to wspólnota ludzi, gdzie jedni noszą brzemiona drugich (por. Gal 6,2).

W roku 2016 obrodziło

Jeśli więc z satysfakcją uświadamiamy sobie, że w ciągu ostatnich 40 lat diecezja tarnowska wystąpiła z konkretnym zadaniem do krajów misyjnych 66 osób świeckich, to jest czymś szczególnie niezwykłym, że w samym roku 2016 tych osób wyjechało aż 20, a więc niemal trzecia część całości. Choć 16 z nich wyjechało na krótki pobyt – to nie ma znaczenia. Każde ręce do pracy się liczą.

Wszystkie 66 osób swoimi zdolnościami

i sercem dłużej lub krócej posługiwało w Kościele misyjnym, podając pomocną dłoń oczekującym wsparcia. To dłoń podana nie tyle misjonarzom, co konkretnym mieszkańcom, bez względu na ich wyznanie i status życiowy. By pomagać innym w rzeczywistości misyjnej bratry urlopy bezpłatne w miejscu dotychczasowej swojej pracy czy robiły przerwę w studiach. Ktoś powie, że ideowcy. Ktoś powie, że dobrzy ludzie. A ja to ujmę bardziej biblijnie. To w zdecydowanej większości ludzie, którzy wiedzą, że wiara bez uczynków jest martwa.

ks. Krzysztof Czermak - dyrektor diecezjalny Papieskich Dzieł Misyjnych, Tarnów

Dzieje naszego kościoła

W przeddzień Jubileuszu X-lecia obecności Wspólnoty Polskiej w Kaplicy Saint Yves przy parafii św. Dominika w Paryżu XIV - 13 listopad 2016 g. 11.

Początek XXw. był bardzo trudny ze względu na toczące się dwie wojny światowe i wywołane przez nie straty zarówno materialne, jak też w ludziach. Wiele wdów z dziećmi nie miało warunków do godnego życia. Pamiętajmy, że były to czasy, kiedy mężczyźni zapewniali byt swoim rodzinom. Wojna zabrała wielu z nich (1,3 mln), swoje żniwo zebrała również grypa hiszpanka (400 tys. Francuzów, 40 mln na świecie). Szczęśliwie pojawił się człowiek, który chciał zmienić świat wokół siebie na lepsze. Ojciec Alfred Keller (ur. 5 września 1894 - zm. w 1986 r.). Pochodził z zamożnej, bardzo religijnej rodziny w Neons-sur-Creuse. Wśród trzynaściorą rodzeństwa czworo oddało się w służbę Bogu. Alfred przyjął święcenia kapłańskie 19 czerwca 1920 r. Po Fontenay-sus-Bois przybył do St. Dominique i St. Pierre de Montrouge. Młody, zaledwie dwudziestoczteroletni ksiądz został mianowany wikariuszem Parafii St. Dominique i spotykając się z ludźmi widział ich ogromną biedę, wynikającą z wojny i chorób. Postanowił więc stworzyć „Miasto Pamięci Saint Yves” i już w 1925 r. kardynał Louis-Ernest Dubois zatwierdził projekt. W bardzo krótkim czasie (ok. miesiąca) należało zebrać milion franków na zakup Plateau Saint Yves. Ojciec Keller zainwestował swoje fundusze, rozdano 80 tys. ulotek z prośbą o wsparcie; również jedna z firm ubezpieczeniowych zapłaciła 500 tys. franków w zamian za rezerwację mieszkań dla swoich pracowników. Zbiórka przekroczyła najśmielsze oczekiwania i w Niedzielę Palmową 1925 r. kardynał podpisał akt własności. Rok później, w lipcu 1926 rozpoczęto prace budowlane. Powstały trzy obiekty tworzące trójkąt, zaś pośrodku powstała Kaplica Saint Yves - „Bóg jest w centrum”. W listopadzie 1927 r. kardynał Dubois i marszałek Foch zainaugurowali pierwsze budynki „Miasta Pamięci”. Powstało sto osiemdziesiąt tanich domów, na drzwiach każdego wyryto nazwisko żołnierza poległego w czasie wojny. W mieście funkcjonowało przedszkole, plac zabaw, biblioteka, ambulatorium (od 1930 r.), biuro usług socjalnych. Każdego ranka odprawiano Mszę świętą, by zmanifestować religijny charakter dzieła. Ojciec Keller chciał przede wszystkim zwiększyć witalność rodzin, pomagał szczególnie tym wielodzietnym. Powstało ponad dwieście mieszkań, dwa pen-

sjonaty, szopy, butiki i sklepy na parterze. Opat nabył również 2 tys. m² rue de la Tombe Isoire, ale dopiero po dwudziestu pięciu latach można było utworzyć tu ośrodek wczesnej twórczości. W 1942 r. zakupiono farmy Montsouris i mieszkania dla biednych w Villa Saint Jacques. Aż do śmierci w 1986 r. ojciec Alfred Keller kontynuował swą pracę humanitarną poprzez stworzone w 1934 r. „Kotylski Fundacji Pamięci”. Uważany za prekursora nienazywanych tak jeszcze akcji społecznych, rozbudził w ludziach wolę wspólnoty i miłości do rodziny, zadbał o ludzką godność. Choć miał trudny charakter i praca z nim nie była łatwa, wiele mu zawdzięczamy. Na krótko przed śmiercią uznał, że praca, którą wykonał była bardzo ważna. Niestety niektórzy nie chcą kontynuować zamierzeń ojca Kellera. Szczęśliwie nadal funkcjonuje Kaplica Saint Yves otwarta dla kultu religijnego w każdą niedzielę (oprócz sierpnia) o godz. 9.30 - w języku francuskim i o 11.00 - po polsku. Kaplica przy 11, rue Saint Yves znajduje się na dziedzińcu „Miasta Pamięci”. Jest to mały budynek z cegły i betonowej elewacji z dwoma bocznymi wejściami. W przedniej ścianie znajdują się trzy okna, nieco z tyłu należy zwrócić uwagę na pięć małych dzwonów. W środku, w prezbiterium freski namalował francuski ekspresjonista Georges Desvallieres (1861-1950). Był on prawnikiem i wnukiem członków Akademii Francuskiej. Rozpoczął naukę w Ecole des Beaux Arts w Paryżu, odbył służbę wojskową. W Salonie Artystów Francuskich wystawiał autoportrety i sceny mitologiczne. W 1890 r. malarz poślubił Marguerite Lefebvre, z którą miał sześcioro dzieci. W 1904 r. Desvallieres nawraca się w paryskim kościele Notre Dame de Victoire. Do tej pory określający się mianem „poszukującego Boga”, zajął się wyłącznie pracą o religijnym charakterze. Jego córka Sabine zostaje klaryską, siostrą zakonną w Mazamet. W 1914 r. w wieku pięćdziesięciu trzech lat malarz zaciąga się ochotniczo do obrony kraju, zostaje dowódcą Batalionu Strzelców Alpejskich. Kiedy ociera się o śmierć, ślubuje, że wszystkie kolejne jego prace będą miały charakter religijny. Motywem przewodnim jego dzieł będzie obcowanie ze śmiercią. W wyniku walk zginął jego siedemnastoletni syn Daniel, a drugi został ranny. Po zdemobilizowaniu Desvallieres został odzna-

czony Krzyżem Wojennym i Orderem Legii Honorowej. Wznawia swą działalność malarską w 1919 r., powstają witraże, Drogi Krzyżowe, obrazy, freski. Jeden z fresków znajduje się w prezbiterium Kaplicy Saint Yves w Paryżu XIV. Desvallieres namalował go na prośbę ojca Kellera w 1931 r. Zawarł tu swe wszystkie doświadczenia wojenne. Należąc do trzeciego Zakonu Dominikanów umieścił na ścianach trzy medytacje różańcowe: radosne, bolesne i chwalebne. Głównym motywem jest Pieta – Maryja trzymająca w ramionach umierającego żołnierza – to syn malarza, który zginął w czasie wojny. Na fresku jest on owinięty we francuską flagę i ma lekki uśmiech na ustach. Malowidło robi wielkie wrażenie, choć niektórym nie podobają się jego ciemne, mroczne barwy. □

Iwona Ż.

1 listopada na cmentarzu w Montmorency

Życie Twoich wiernych, o Panie, zmienia się, ale się nie kończy. I gdyż rozpadnie się dom doczesny, j pielgrzymki, znujdą przygotowane w niebie wieczne mieszkanie – (z liturgii żałobnej).

Kierowani wiarą i zachęcani nawoływaniem Kościoła do modlitwy za zmarłych, zapraszamy do wspólnej modlitwy w dniu 1 listopada br. na cmentarzu w Montmorency, nazwanym Panteonem Polskiej Emigracji.

Msza św. w intencji naszych zmarłych Rodaków, pod przewodnictwem Rektora Polskiej Misji Katolickiej ks. Bogusława Brzysia, będzie celebrowana o godz. 14.30.

Dla chętnych jest organizowany przejazd spod kościoła

polskiego Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny na ulicy Saint-Honoré (Concorde). Wjazd o g. 13.00, koszt przejazdu w obie strony 15 euro.

Zapisy w biurze parafialnym, 263 bis, rue Saint-Honoré, 75001 Paris, w g. 9.00–12.30 i 15.00–17.00 lub telefonicznie: 01 55 35 32 25.

Ze względów organizacyjnych prosimy o zapisy do 28 października br.

Zebranie Bractwa Różańcowego z Méricourt-Maroc

W święto Archaniołów: Michała, Gabriela i Rafała; członkinie Bractwa Różańcowego z Méricourt-Maroc spotkały się, najpierw na wspólnej modlitwie w kaplicy św. Andrzeja Boboli, a potem na dorocznym zebraniu i poczęstunku w salce nad kaplicą.

Nasz duszpasterz, ks. Tomasz Mikulak SChr, w mszalnej homilii nawiązał do Pierwszej Profesji Zakonnej, ważnego wydarzenia, które od wielu lat w tym dniu ma miejsce w ich zakonnej wspólnotce – Towarzystwie Chrystusowym dla Polonii Zagranicznej – oraz do słów jej założyciela skierowanych do pierwszych chrystusowców, by świętość była pogodna, jasna, radosna (por. A. Hlond, „Dzieła. Nauczanie 1897-1948” t. 1, s. 357). Te słowa, mówił homilista, dotyczą wszystkich wierzących, a wstawiennictwo i pomoc świętych aniołów i archaniołów pomaga w zdobywaniu świętości. A modlitwa różańcowa to skuteczne narzędzie wypraszania tego orędownictwa.

Tydzień później, w wigilię wspomnienia Matki Bożej Różańcowej, w modlitwie powierzyliśmy siebie nawzajem oraz nasze rodziny, a z racji przypadającego również pierwszego czwartku miesiąca, prosiliśmy,

aby Dobry Bóg nieustannie posyłał robotników na swoje żniwo i do swojej winnicy...

W czasie zebrania nasza prezeska, p. Regina Sakrajda przypominała, że w kaplicy przed każdą Mszą niedzielną jest odmawiany różaniec, że poza Eucharystią, w ciągu roku możemy uczestniczyć w różnych nabożeństwach i ubolewała, że zbyt często i zbyt łatwo rezygnujemy z tego. Postanawiamy zatem pozostawać wiernymi modlitwie różańcowej i zachęcamy wszystkich ludzi dobrej woli do odmawiania wszystkich ludzi dobrej woli do odmawiania Różańca, przynajmniej jednego dziesiątka. Same, podobnie jak nasze Siostry z sąsiedniego Rouvroy, powracamy do comiesięcznej praktyki zmiany tajemnic różańca św. A słowa Sługi Bożego kard. Augusta Hlonda, założyciela zgromadzenia, do którego należą nasi duszpasterze – postępujący nam już od 50 lat, niech rozbudzają jeszcze bardziej owo pragnienie: „Modlitwa różań-

cowa jest modlitwą potężną. Każdy [...] powinien odmawiać różaniec. [...] Bądźcie i wy szerzycielami różańca. Tą bronią pokonamy zło. [...] Nie tylko w miesiącu października odmawiamy różaniec, ale ten pobożny zwyczaj przeniesie się na miesiąc następny i wszystkie miesiące roku. Niech ta modlitwa stanie się naszym ulubionym zajęciem, niech rozbrzmiewa w kościołach, kaplicach, i owszem, niech jej szept słyszany będzie w domach rodzinnych i warsztatach pracy. Różaniec nas zbawi, różaniec wesprze w trudach codziennego życia. Wróćmy do różańca na co dzień, a odnajdziemy pokój Chrystusowy, jakiego «świat dać nie może.» (A. Hlond, „Dzieła”, op. cit., s. 879, 889). Niech ta wierność Różańcowi stanie się również owocem dobiegającego końca Jubileuszowego Roku Miłosierdzia. □

Bractwo Różańcowe Méricourt-Maroc

Instalacja nowego duszpasterza w Noeux Les Mines

2 października odbyła się instalacja nowego proboszcza, ks. Piotra Szota w parafii polskiej w Noeux Les Mines i w Barlin.

Uroczystego wprowadzenia na urząd proboszcza dokonał ks. prał. Krystian Gawron, Wicerektor Polskiej Misji Katolickiej we Francji, a w Mszy św. wzięt również udział ks. Daniel Żyliński – dziekan dekanatu północnej Francji.

W kaplicy Miłosierdzia Bożego w Noeux Les Mines zgromadziło się wielu parafian, Polaków i Francuzów, aby powitać nowego duszpasterza w swojej prawie 100 letniej parafii. W homilii ks. Krystian Gawron, zwrócił uwagę wiernym, na to by dbali o swojego kapłana, by mógł się czuć w parafii jak

we własnej rodzinie. Prosił aby ogarnąć wszystkich kapłanów swoją modlitwą i prosić Boga o nowe powołania do służby kapłańskiej.

Odbyła się również instalacja i Msza św. w kaplicy Najświętszego Serca Pana Jezusa w Barlin, gdzie również zgromadziło się wielu parafian by uczestniczyć w Uroczystym objęciu parafii.

Na koniec Mszy św. ks. Wicerektor przekazał parafii piękny obraz Jezusa Miłosiernego, który będzie zainstalowany w kaplicy w Noeux Les Mines.

Po Uroczystościach w kaplicach, zgro-

Pielgrzymka młodzieży do Lisieux

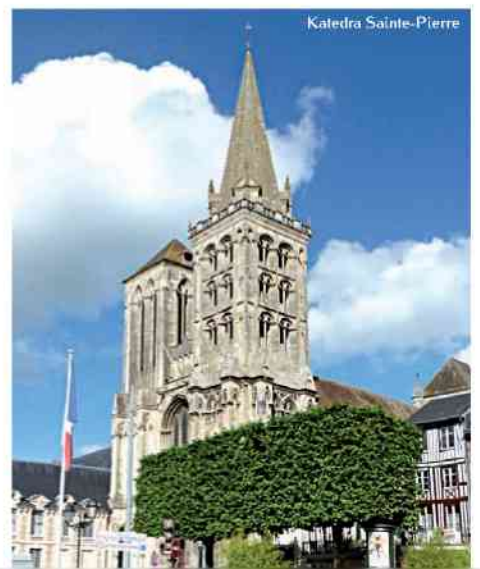
25 września 2016 r., po roku planowania, marzenie się spełniło i udało nam się wyruszyć, razem z naszym opiekunem – ks. Marcinem, w pielgrzymkę do miasteczka św. Teresy.

Po dwóch i pół godzinach jazdy autobusem dotarliśmy do Normandii. Lisieux przywitało nas chmurami i deszczem. Pogoda nas jednak nie przstraszyła i dzień rozpoczęliśmy od Mszy św. w Bazylice Sainte-Therese.

Mszy św. koncelebrowanej, w której brało udział wielu biskupów i kapłanów, również spoza Francji, przewodniczył

biskup Fabien Raharilamboniaina, wiceprzewodniczący Konferencji Episkopatu Madagaskaru. W Eucharystii brali udział przedstawiciele różnych zakonów i rzesze wiernych, czciciele św. Teresy.

Podczas Mszy św. uroczystie wniesiono relikwie Świętej, do których, po zakończeniu Eucharystii, można było podejść pomo-

madziliśmy się przy stole w Sali św. Stanisława by w atmosferze rodzinnej i braterskiej świętować to ważne wyda-

czenie jakim jest instalacja nowego proboszcza. Dziękuję wszystkim, którzy przyczy-

nili się do zorganizowania i przeprowadzenia tej pięknej Uroczystości. ks. Piotr Szot

Dom rodzinny św. Tereski

Zakończenie dnia: dolina kawa

dlić się i złożyć przy nich różę, która jest atrybutem św. Tereski.

Po zakończonej uroczystości odwiedziliśmy kryptę, gdzie znajdują się relikwie rodziców św. Tereski: Louis i Zélie Martin.

Wychodząc z katedry spotkała nas miła niespodzianka: po deszczu nie było śladu a na niebie pojawiło się słońce i towarzyszyło nam ono już do końca pielgrzymki. Korzystając z promieni słonecznych postanowiliśmy spożyć nasz piknik „na trawce” przed Bazyliką. Trzeba było ochłonąć po pierwszych wrażeniach i nabrać sił na dalsze zwiedzanie i przeżycia.

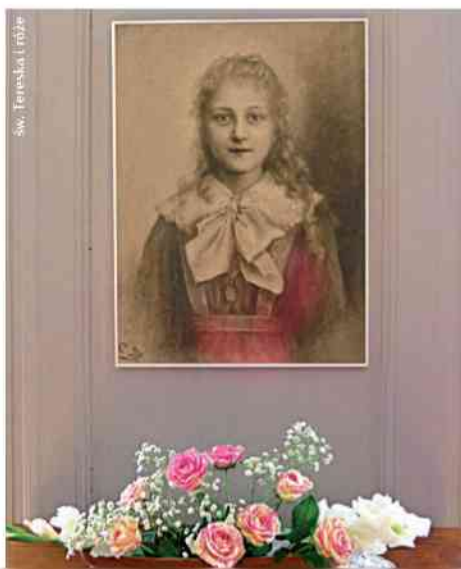
Po posiłku udaliśmy się do Karmelu, w którym przebywała św. Tereska od 15 roku życia do swojej śmierci.

Następnie przeszliśmy do rodzinnego domu Buissonnetes państwa Martin, gdzie mieszkała matka Tereska z siostrami i ojcem, przed wstąpieniem do Karmelu.

Kolejnym etapem była Katedra Saint-Pierre, kościół do którego Tereska chodziła jako dziecko i tam też otrzymała Pierwszą Komunię św.

Dzień minął nam bardzo szybko w tym świętym miejscu. Św. Tereska z Lisieux towarzyszyła nam przez cały czas i natchnęła do głębszego poznania jej życia i drogi do świętości.

Grupa Młodych z parafii Wniebowzięcia NMP w Paryżu

Św. Tereska i różę

Relikwie rodziców św. Tereski w kryptie Bazyliki

Św. Tereska w Karmelu

Niedroga francusko-polska firma pogrzebowa

POMPES FUNEBRES POLONIA ASSISTANCE INTERNATIONALE
przewożenie ciała do Polski • pogrzeby na terenie całej Francji 24/24
Koszty trumny (lub urny) i transport do Polski od 2200 € TTC

Tel. 02 31 85 23 66 – mówimy po polsku
(tłumaczenie i załatwianie formalności w urzędach)
Tel. 02 31 78 25 93 – mówimy po francusku
Fax 02 31 34 98 93 | e-mail: josefa.bazincourt@gmx.fr

PSYCHOLOG-TERAPEUTA:**TEL. 01 45 88 58 60**

udziela pomocy w przypadku:
problemów życiowych, depresji, ciężkich chorób, żałoby...

Poradnictwo legalne

– TŁUMACZENIA –

Stanisław Bocianowski – dr Prawa
– Tłumacz Przysięgły przy Sądzie Apelacyjnym
w Wersalu i Sądzie Kasacyjnym w Paryżu.

105 bis, Bd de Grenelle, 75015 Paryż

Tel/fax : 01 43 06 00 70, 06 17 98 60 20, e-mail: bocianowski@sfr.fr

TOUS TRAVAUX DE RÉNOVATION :
enduit, peinture, électricité,
pose de carrelage, de papier peint, etc...

BRICOLAGE

Tél. 06 14 49 78 87
www.zasonscy.eu

Dr Danuta Baranowicz-Schouker

chirurgien- dentiste

33, rue Poissonnière – 75002 Paris, M° Bonne Nouvelle
tél. 01 42 33 60 31; 06 20 25 08 15

- CMU dzieci i dorośli; (mówimy po polsku)

**DENTYSTKA POLSKA
DLA DZIECI i DOROSŁYCH****Dr Mariola Tuliszkiewicz**

01 42 33 30 58; 06 43 98 83 66

45, rue du Caire – 75002 Paris

Akceptuję CMU AME

Dr J. Cohen-Widawski**Chirurg – Dentysta**

35 Rue de Morillons 75015 Paris

Tel. 01 45 49 24 49

Tiers payant, CMU, współpracujemy z większością
ubezpieczeń (mutuelles)

Mówimy po polsku

STYLISTKA PAZNOKCI - JOLA

OFERUJE: przedłużanie żelem na formie lub tipsisie,
manicure - hybrydowy, klasyczny, pedicure oraz zdobienia.

TEL. 06.51.86.69.04

Jeśli uważasz, że masz problem z alkoholem,
alkohol kieruje Twoim życiem

Przyjdź na spotkanie Anonimowych Alkoholików

Anonimowi Alkoholicy są wspólnotą mężczyzn i kobiet, na życie których wpływa picie alkoholu. Anonimowi Alkoholicy dzielą się nawzajem doświadczeniem, siłą i nadzieją, aby wspólnie rozwiązać swój problem – **alkohol**.

**Spotkania AA odbywają się w każdy wtorek
w godzinach od 19³⁰ do 21³⁰**

przy kościele św. Genowefy (18, rue Claude Lorrain, 75016 Paris – metro Exalmans)

Anonimowość jest podstawową zasadą Anonimowych Alkoholików**Pielgrzymka do Ziemi Świętej (12 - 22 listopada)**

Na zakończenie Roku Jubileuszowego Bożego Miłosierdzia FMK zwraca się do Państwa z prośbą o udział w Pielgrzymce do jej źródeł – Ziemi Św. – i czczymy Chrystusa.

Spotkanie z Panem Bogiem przeżywać będziemy w Betlejem i Nazarecie, w Kafarnaum i na Górze Tabor, na Górze Błogostawieństw i Kanie Galilejskiej, w Jerycho i Betanii, w Jerozolimie i Ein Karem, nad Jordanem, Morzem Martwym i na Jeziorze Genezaret. Wyruszymy w sobotę 12 listopada o godz. 22³⁰ z lotniska Charles de Gaulle, a wrócimy we wtorek 22 listopada o godz. 13⁰⁵.

Pielgrzymkę, w imieniu PMK, poprowadzi ks. prał. Krystian Gawron. Wobec ograniczonej liczby miejsc, zapisy będą uwzględniane według kolejności zgłoszeń.

Zapisy. mail: sempol.paris@gmail.com
bądź na adres: Seminarium Polskie 11, rue Jules Guesde, 92130 Issy-les-Moulineaux.

Przy zgłoszeniu należy podać: nazwisko, imię, numer paszportu z datą ważności, datę urodzenia, adres, telefon,

e-mail. Należy też dokonać wpłaty 500€ (gotówką lub czekiem dla: Aumônerie Polonaise z dopiskiem: *Pielgrzymka do Ziemi Świętej*).

Koszt: 1350€. obejmuje: bilet lotniczy, transfery, hotele, posiłki, wstępy i ubezpieczenie. Bliższe informacje zostaną podane w terminie późniejszym, podczas spotkania po zamknięciu listy uczestników. □

ks. prał. Krystian Gawron

**GŁOS
KATOLICKI
VOIX CATHOLIQUE**

UWAGA! Drobne ogłoszenia w G.K.: 1 €/słowo; przy powtórzeniach – od trzeciego razu – 0,7 €/słowo; ogłoszenia ekspresowe – we Wkładce G.K.: 6 € („szukam pracy” – 4 €); przy powtórzeniach – 50% ceny; – „usługi” – do 10 słów: – 8 € (powtórzenia 5 €), do 20 słów – 12 € (powtórzenia 8 €). Ogłoszenia umieszczamy dodatkowo na stronie internetowej G.K. (www.glos-katolicki.eu) – dopłata wynosi –1 € na tydzień („usługi” – 2 €)! Reklamy (ceny w zależności od ilości powtórzeń i wielkości) – inf. i cennik w redakcji GK – 263 bis, rue Saint Honoré, 75001 Paris – II piętro: w godz. 9-12h30 i 15-18, od poniedziałku do piątku; tel. 01 55 35 32 28(31); 01 42 96 23 29; fax 01 55 35 32 29; e-mail: vkat@club-internet.fr

**LUXSUS - PRZEWÓZ OSÓB
I TOWARÓW DO POLSKI -**
OLSZYNA, WROCŁAW, KATOWICE, KRAKÓW, RZESZÓW.
TEL. 06 62 75 50 06; 01 42 38 63 20;
(00 48 12) 284 12 50!

Rozliczenia księgowo.
06 62 90 02 39

TRANSPORT:

- wywóz gruzu, - dowóz materiałów,
- przeprowadzki.
Tel. 06 98 58 86 36

Wszelaka pomoc prawna w administracji francuskiej.
Edyta - T. 06 22 72 26 68; e-mail: edyta-anne@hotmail.fr

Centrum Stomatologiczne Dentylis Boulogne

76 av. Edouard Vaillant
92100 Boulogne Billancourt
Linia metra nr 9,
stacja: Marcel Sembat
(wyjście: rue Rieux)

Akceptujemy CMU, AME.
Stawki wg cennika Sécurité Sociale,
Stosujemy zasadę Tiers payant
(karta vitale).

01.41.13.45.05
boulogne@dentylis.fr

Współpracujemy z większością mutuelles.
Konsultacje: od Pn - do Pt, 9.00 - 19.30

Mówimy po polsku

**TRANSPORT - AUTOLAWETA
NA TERENIE RANCJI. - PRZEPROWADZKI, -
WYWÓZ GRUZU** **Tel. 06 30 40 49 49**

**- NAPRAWĄ KOMPUTERÓW, INSTALOWANIE
PROGRAMÓW, WYMIANA PODZESPOŁÓW.**
T. 06 98 42 59 75

DO SPRZEDANIA

dom w Saint Martin des Besaces, w Normandii,
na trasie do Rennes, 40 km (25 min.) od Caen,
darmowa autostrada A4. Dom parterowy, drewniany, 70 m²,
trzy pokoje z kuchnią i łazienką. Garaż, zabudowania
gospodarcze. Teren: 650 m.kw. Cena 75 tys. €. **Tel. 02 31 73 80 17, 07 81 03 90 51.**

**Zaprasza na week-endy
i wakacje**

Polski ośrodek wakacyjny
położony na Opalowym Wybrzeżu obok Le Touquet Paris Plage

Atrakcyjne ceny, zniżki dla młodzieży,
dzieci do lat 3 za darmo!

Rezerwacja :

Stella Maris - 376 chemin Baillarquet - 62780 Stella-Plage
Tél. 03 21 94 73 65 - Fax : 03 21 94 63 55
contact@stellamaris-vacances.com - www.stellamaris-vacances.com

Bilety autokarowe i samolotowe

Janosik SINDBAD

Paryż: 252, rue Rivoli - 2, rue Mondovi
tel. 01 44 69 30 80, 01 40 20 00 80.

Wyjazdy 7 razy w tygodniu.

Z Paryża (12⁴⁵), Reims (14⁴⁵), Metz (17⁰⁰)
do: Polski Południowej i Centralnej;
16⁰⁰ - z Paryża do innych miejscowości, w sumie 145 miast.

Czynne 7 dni w tygodniu - przesyłki i paczki do Polski

Masz problem z pićciem?

Może Anonimowi Alkoholicy pomogą!

Wykaz mityngów AA w Paryżu:

Niedziele godz. 17.00:

3, rue Rampal (kod: 9172), 75019 Paris, M° Belleville/;

Wtorki godz. 19.30:

18, rue Claude Lorrain; 75016 Paris, M° Exelmans/;

Środy godz. 19.30:

20, rue Legendre (2 piętro), 75017 Paris, M° Villiers/;

Czwartki godz. 19.30:

11, Ville St-Jacques (kod: 0911),

75014 Paris, M° Saint-Jacques.

**Grupy rodzinne Al-Anon
Nadzieja dla krewnych
i przyjaciół alkoholików**

**Anonimowość jest podstawową za-
sadą Al-Anon. Czekamy na Ciebie!**
Tel: 06 08 04 21 13

Al-Anon jest wspólnotą kobiet i męż-
czyzn, na życie których wpływa picie
alkoholu członka rodziny lub bliskiej
osoby. Krewni oraz przyjaciele mogą
wiele uczynić, aby pomóc zarówno so-
bie jak i osobie mającej problem z al-
koholem. **Spotkania odbywają się w
każdy wtorek o godzinie 20**
(w salce obok kościoła polskiego NMP w Paryżu
- metro: Concorde)

Grupa Alateen spotyka się w drugi i ostatni
wtorek każdego miesiąca o **godz. 20**

**GŁOS
KATOLICKI**
VOIX CATHOLIQUE

Tygodnik polski za granicą
(Hebdomadaire de l'emigration polonaise)

N° 36 (2651): 23. 10. 2016

Commission paritaire N°: 0520 G 86630;

ISSN: 1279-953X

Cena (Prix au n°): 1,55 €

Wydawca (Editeur): Polska Misja Katolicka we Francji (La Mission Catholique Polonaise en France) - tél. 01 55 35 32 32
Adres (Adresse): 263 bis, rue Saint-Honoré, 75001 Paris. Tél.: 01 55 35 32 28; 01 55 35 32 31; fax 01 55 35 32 29.

E-mail: vkat@club-internet.fr, vkat@sfr.fr | www.glos-katolicki.eu

CCP 12 777 08 U Paris; CCP 19 180 05 U Paris.

Dyrektor Publikacji (Directeur de la Publication): Ks. Bogdan Brzyś - Recteur MCP.

Redaktor (Rédacteur): Paweł Osikowski; Zespół (Rédaction): ks. Tomasz Sokół.

Druk (Imprimerie): INDICA - 2, rue du 19 mars 1962 - 28630 Le Coudray; tel. 02 37 88 18 81.

Abonnement (Abonement): 1 rok (1 an) - 56,60 €; pół roku (6 mois): 30,30 €.

Redakcja nie zwraca materiałów nie zamówionych, zastrzega sobie prawo dokonywania skrótów i nie odpowiada za treść ogłoszeń.

Numer złożony do druku (soumis à l'impression): 12.10.2016

Inf. o prenumeracie na str. 3

POLVOD**TYLKO POLSKIE FILMY**Legalnie i bezpłatnie na www.polvod.pl**TRWAM** PROGRAM

24 - 30 października 2016

PONIEDZIAŁEK 24 PAŹDZIERNIKA

8⁰⁰ Informacje 8¹⁵ Wieś to też Polska 9²⁵ Słowo Życia 9³⁰ Vatican Magazine 10⁰⁰ Informacje 10¹⁵ Rozmowy niedokończone 11²⁵ Felieton 11³⁵ Na grzyby 11⁵⁰ Retrospekcja 11⁵⁵ Święty na każdy dzień 12⁰⁰ Anioł Pański 12⁰³ Informacje 12²⁰ Dokument 13²⁰ Koncert życzeń 14¹⁰ Pokochać Boga – film 15⁴⁰ Dokument 15⁵⁰ Pytasz i wiesz 16⁰⁰ Informacje 16¹⁰ Sanktuaria polskie 16³⁰ Tydzień z Ziemi Świętej 16⁵⁰ Reportaż 17²⁰ Święty na każdy dzień 17³⁰ Spotkanie Rodziny Radia Maryja 19¹⁵ Dla dzieci 20⁰⁰ Informacje 20²⁰ Różaniec 20⁵⁰ Felieton 21⁰⁰ Apel Jasnogórski 21²⁰ Informacje 21⁴⁰ Polski Punkt Widzenia

WTOREK 25 PAŹDZIERNIKA

8⁰⁰ Informacje 8¹⁵ Polski Punkt Widzenia 8³⁵ Słowo Życia 8⁴⁰ Reportaż 9¹⁰ Dokument 10⁰⁰ Informacje 10¹⁵ Jak my to widzimy 10⁴⁵ Tydzień z Ziemi Świętej 11⁰⁵ Mocni w wierze 11³⁵ Felieton 11⁴⁵ Dokument 12⁰⁰ Anioł Pański 12⁰³ Informacje 12²⁰ Film 13⁵⁵ Święty na każdy dzień 14⁰⁰ Głos serca – serial 15²⁵ Dokument 15⁵⁰ Pytasz i wiesz 16⁰⁰ Informacje 16¹⁰ Jestem mamą 16³⁰ Kalejdoskop Młodych 16⁵⁰ Aktualności akademickie WSKSiM 17⁰⁰ Dokument 17³⁰ Reportaż 18⁰⁰ Anioł Pański 18⁰⁵ Informacje 18¹⁵ Rozmowy niedokończone 19²⁵ Święty na każdy dzień 19³⁰ Dla dzieci 20⁰⁰ Informacje 20²⁰ Różaniec 20⁵⁰ Felieton 21⁰⁰ Apel Jasnogórski 21²⁰ Informacje 21⁴⁰ Polski Punkt Widzenia

ŚRODA 26 PAŹDZIERNIKA

8⁰⁰ Informacje 8¹⁵ Polski Punkt Widzenia 8⁴⁰ Słowo Życia 8⁴⁵ Dla dzieci 9⁰⁰ Kalejdoskop Młodych 9³⁰ Aktualności akademickie WSKSiM 9³⁵ Sanktuaria polskie

9⁵⁵ Święty na każdy dzień 10⁰⁰ Audycja Generalna 11¹⁰ Dokument 11²⁵ Felieton 11³⁵ Reportaż 12⁰⁰ Anioł Pański 12⁰³ Informacje 12²⁰ Dokument 14⁴⁵ Dokument 15⁵⁰ Pytasz i wiesz 16⁰⁰ Informacje 16¹⁰ Na zdrowie 16³⁰ Dokument 16⁴⁵ Dokument 17⁰⁰ Reportaż 18⁰⁰ Anioł Pański 18⁰⁵ Informacje 18¹⁵ Rozmowy niedokończone 19²⁵ Święty na każdy dzień 19³⁰ Dla dzieci 20⁰⁰ Informacje 20²⁰ Różaniec 20⁵⁰ Felieton 21⁰⁰ Apel Jasnogórski 21²⁰ Informacje 21⁴⁰ Polski Punkt Widzenia

CZWARTEK 27 PAŹDZIERNIKA

8⁰⁰ Informacje 8¹⁵ Polski Punkt Widzenia 8⁴⁰ Słowo Życia 8⁴⁵ Dla dzieci 9⁰⁰ Na zdrowie 9²⁵ Święty na każdy dzień 9³⁰ Dokument 10⁰⁰ Informacje 10¹⁵ Rozmowy niedokończone 11²⁵ Felieton 11³⁵ Przyroda i ludzie 12⁰⁰ Anioł Pański 12⁰³ Informacje 12²⁰ Reportaż 13²⁰ Dokument 14⁰⁰ Nurt – film 15²⁵ Święty na każdy dzień 15³⁰ Reportaż 15⁵⁰ Pytasz i wiesz 16⁰⁰ Informacje 16¹⁰ Program rozrywkowy 16³⁵ Przegląd Źródła 16⁴⁰ Dokument 17²⁵ Przegląd Niedzieli 17³⁰ Reportaż 18⁰⁰ Anioł Pański 18⁰⁵ Informacje 18¹⁵ Rozmowy niedokończone 19²⁵ Święty na każdy dzień 19³⁰ Dla dzieci 20⁰⁰ Informacje 20²⁰ Różaniec 20⁵⁰ Felieton 21⁰⁰ Apel Jasnogórski 21²⁰ Informacje 21⁴⁰ Polski Punkt Widzenia

PIĄTEK 28 PAŹDZIERNIKA

8⁰⁰ Informacje 8¹⁵ Polski Punkt Widzenia 8⁴⁰ Słowo Życia 8⁴⁵ Dla dzieci 9¹⁰ Program rozrywkowy 9³⁵ Święty na każdy dzień 9⁴⁵ Duc in altum 10⁰⁰ Informacje 10¹⁵ Rozmowy niedokończone 11²⁵ Felieton 11³⁵ Dokument 12⁰⁰ Anioł Pański 12⁰³ Informacje 12²⁰ Dokument 14⁴⁰ Adoracja w Kalkucie

14⁵⁰ Przegląd Niedzieli 14⁵⁵ Słowo Życia 15⁰⁰ Koronka do Bożego Miłosierdzia 15²⁰ Mocni w wierze 15⁵⁰ Pytasz i wiesz 16⁰⁰ Informacje 16¹⁵ O Funduszach UE 17⁰⁰ Konsekracja kościoła bł. Michała Kozala Bydgoszcz 20⁰⁰ Informacje 20²⁰ Różaniec 20⁵⁰ Felieton 21⁰⁰ Apel Jasnogórski 21²⁰ Informacje 21⁴⁰ Polski Punkt Widzenia

SOBOTA 29 PAŹDZIERNIKA

8⁰⁰ Informacje 8¹⁵ Westerplatte Młodych 8⁵⁵ Słowo Życia 9⁰⁰ Dokument 10⁰⁰ Informacje 10¹⁵ Felieton 10³⁰ Święty na każdy dzień 10³⁵ Polski Punkt Widzenia 11⁰⁰ Dla dzieci 12⁰⁰ Anioł Pański 12⁰³ Informacje 12²⁰ Warto zauważyć 12⁵⁰ Na tropie 13²⁰ Siódmy sakrament 13⁴⁵ Serce i oblicze Boga – film 14⁰⁰ Film 15³⁰ Plan naszego ojca 15⁴⁵ Dokument 16⁰⁰ Informacje 16¹⁰ W Naszej Rodzinie 17⁰⁰ Z PE 17³⁰ Reportaż 18⁰⁰ Anioł Pański 18⁰⁵ Informacje 18¹⁵ Rozmowy niedokończone 19²⁵ Przegląd Niedzieli 19³⁰ Dla dzieci 20⁰⁰ Informacje 20²⁰ Różaniec 20⁵⁰ Felieton 21⁰⁰ Apel Jasnogórski 21²⁰ Informacje 21⁴⁰ Polski Punkt Widzenia

NIEDZIELA 30 PAŹDZIERNIKA

8⁰⁰ Słowo Życia 8⁰⁵ Polski Punkt Widzenia 8³⁰ Z PE 9⁰⁰ Dla dzieci 9¹⁵ Felieton 9²⁵ Święty na każdy dzień 9³⁰ Msza Święta 10³⁰ Przegląd Niedzieli 10³⁵ Film 12⁰⁰ Anioł Pański 12²⁰ Wieś to też Polska 13³⁰ Dokument 14⁰⁰ Film 15⁴⁵ Dokument 16⁰⁰ Informacje 16¹⁰ Koncert życzeń 17⁰⁰ Dokument 17³⁰ Reportaż 18⁰⁰ Anioł Pański 18⁰⁵ Informacje 18¹⁵ Rozmowy niedokończone 19²⁵ Retrospekcja 19³⁰ Dla dzieci 20⁰⁰ Informacje 20²⁰ Różaniec 20⁵⁰ Felieton 21⁰⁰ Apel Jasnogórski 21²⁰ Informacje 21⁴⁰ Cuda Jezusa – serial. □

TV Trwam: ul. Św. Józefa 23/35; 87-100 Toruń

OFIARY NA TYDZIEŃ MIŁOSIERDZIA

Sarzyński Jan –	20€
P. Więckowski –	20€
Kopytowski Lidia –	10€
Raffeisbauer Władysława –	10€
Musto Wiesława –	20€
Nowostawski Tomasz –	50€

Dechamps Matgorzata –	20€
Kruk Helena –	20€
Biatas Dariusz –	25€

Dalsze ofiary prosimy przysyłać na adres: Mission Catholique Polonaise, 263 bis, rue Saint-Honoré, 75001 Paris, wpłacając na: CCP 1268-75 N PARIS

Ofiarodawcom składamy serdeczne „Bóg zapłać”

UBEZPIECZENIA PO POLSKU

Grażyna Lubicz Fernandes

SwissLife tel. 01 39 64 38 36; 06 73 47 94 20 • fax: 01 34 17 43 51 e-mail: grazyna.fernandes.ag@swisslife.fr

BP 27 - 14, Résidence du Lac – 95880 Enghien Les Bains (północne przedmieście Paryża).

KOMPLETNA OBSŁUGA KLIENTA PO POLSKU

Numer pośrednika ubezpieczeń: 07 007 704, w rejestrze ORIAS – www.orias.fr; Instancja kontroli ACP

TVP
POLONIA

PROGRAM TV

24 – 30 października 2016

PONIEDZIAŁEK 24 PAŹDZIERNIKA

6¹⁵ Racja stanu 6⁵⁰ Nad Niemnem – magazyn 7¹⁰ Moliki książkowe – magazyn 7³⁰ Supetkowe ABC – magazyn 8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 11⁰⁰ Podróże z historią – dokument 11³⁵ Z drugiej strony – publicystyka 12²⁵ Krótka historia – felieton 12³⁵ Wiadomości 12⁵⁰ Barwy szczęścia – serial 13²⁵ Blondynka – serial 14²⁰ Oczy w oczy 14⁵⁰ Goniec kresowy – magazyn 15¹⁵ Smaki polskie – magazyn 15⁴⁰ Odkrywanie Jury 15⁵⁵ Sonda z 16³⁰ Galeria – serial 16⁵⁵ Supetkowe ABC – magazyn 17²⁰ Krótka historia – felieton 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ Kulturalni PL – magazyn 18⁵⁵ Barwy szczęścia – serial 19²⁵ Nad Niemnem – magazyn 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości 20³⁰ Sport 20⁴⁰ Pogoda 20⁵⁰ O mnie się nie martw – serial 21⁵⁰ Polonia 24 22¹⁵ Halo Polonia – magazyn 23¹⁵ Trwajcie – dokument 0¹⁰ Tańczący z naturą – dokument 0⁴⁵ Galeria – serial 1¹⁵ Supetkowe ABC – magazyn 1⁴⁰ Dobranocka 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

WTOREK 25 PAŹDZIERNIKA

6⁵⁵ Dobry klimat dla morza – dokument 7³⁰ Mali światowcy 8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 11¹⁰ Polonia 24 11⁴⁰ Halo Polonia – magazyn 12²⁵ Krótka historia – felieton 12³⁵ Wiadomości 12⁵⁰ Barwy szczęścia – serial 13²⁵ Bodo – serial 14³⁰ Trwajcie – dokument 15²⁵ Dobry klimat dla morza – dokument 15⁵⁵ Sonda z 16³⁰ Galeria – serial 16⁵⁵ Mali światowcy 17²⁰ Krótka historia – felieton 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁰ Polska z Miodkiem – felieton 17⁵⁵ Niedziela z twórczością W. Szekspira 18⁴⁰ Pod Tatrami 18⁵⁵ Barwy szczęścia – serial 19²⁵ 250 lat teatru publicznego w Polsce 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości 20³⁰ Sport 20³⁵ Pogoda 20⁵⁰ Ojciec Mateusz – serial 21⁵⁰ Polonia 24 22¹⁵ Halo Polonia – magazyn 23¹⁰ Program rozrywkowy 23⁴⁰ Ktokolwiek widział ktokolwiek wie – magazyn 0¹⁰ Dobry klimat dla morza – dokument 0³⁵ Polska z Miodkiem – felieton 0⁴⁵ Galeria – serial 1¹⁵ Mali światowcy 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

ŚRODA 26 PAŹDZIERNIKA

7⁰⁰ Program ekumeniczny 7³⁰ Podwodne ABC – magazyn 7⁴⁰ Mój zwierzyniec –

magazyn 8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 11¹⁰ Polonia 24 11⁴⁰ Halo Polonia – magazyn 12²⁵ Krótka historia – felieton 12³⁵ Wiadomości 12⁵⁰ Barwy szczęścia – serial 13²⁵ O mnie się nie martw – serial 14²⁵ Dokument 15²⁵ Tańczący z naturą – dokument 15⁵⁵ Astronarium – magazyn 16³⁰ Galeria – serial 16⁵⁵ Podwodne ABC – magazyn 17⁰⁵ Mój zwierzyniec – magazyn 17²⁰ Krótka historia – felieton 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ Baltic Sea – magazyn 18²⁵ Studio Wschód – publicystyka 18⁵⁵ Barwy szczęścia – serial 19²⁵ Wilnoteka – magazyn 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości 20³⁵ Sport 20⁴⁰ Pogoda 20⁵⁰ Egzamin z życia – serial 21⁵⁰ Polonia 24 22¹⁵ Halo Polonia – magazyn 23¹⁰ Dokument 0¹⁰ Studio Wschód – publicystyka 0⁴⁵ Galeria – serial 1¹⁵ Podwodne ABC – magazyn 1²⁵ Mój zwierzyniec – magazyn 1⁴⁰ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

CZWARTEK 27 PAŹDZIERNIKA

7⁰⁰ Studio Wschód – publicystyka 7³⁰ Załoga Eko – magazyn 8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 11¹⁰ Polonia 24 11⁴⁰ Halo Polonia – magazyn 12²⁵ Krótka historia – felieton 12³⁵ Wiadomości 12⁵⁰ Barwy szczęścia – serial 13²⁵ M jak miłość – serial 14²⁰ Egzamin z życia – serial 15¹⁵ Wilnoteka – magazyn 15³⁵ Las Story – reportaż 16⁰⁰ Jak to działa – magazyn 16³⁰ Galeria – serial 16⁵⁵ Załoga Eko – magazyn 17²⁰ Krótka historia – felieton 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁰ Polska z Miodkiem – felieton 17⁵⁵ Naszaarmia.pl – magazyn 18²⁰ Podróże z historią – dokument 18⁵⁵ Barwy szczęścia – serial 19²⁵ Odkrywanie Jury 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości 20³⁰ Sport 20⁴⁰ Pogoda 20⁵⁰ Komisarz Alex – serial 21⁵⁰ Polonia 24 22¹⁵ Halo Polonia – magazyn 23⁰⁵ Program rozrywkowy 23⁴⁰ Warto rozmawiać – publicystyka 0³⁵ Polska z Miodkiem – felieton 0⁴⁵ Galeria – serial 1¹⁵ Załoga Eko – magazyn 1⁴⁰ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

PIĄTEK 28 PAŹDZIERNIKA

8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 11¹⁰ Polonia 24 11⁴⁰ Halo Polonia – magazyn 12²⁵ Krótka historia – felieton 12³⁵ Wiadomości 12⁵⁰ Na sygnale – serial 13²⁵ M jak miłość – serial 14²⁵ Komisarz Alex – serial

15²⁰ Warto rozmawiać – publicystyka 16²⁰ Okrasa łamie przepisy – magazyn 16⁵⁵ Domisie 17²⁰ Krótka historia – felieton 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁰ Reportaż polonijny 18²⁵ Było nie minęło 18⁵⁵ Na sygnale – serial 19²⁵ Wolny Ekran – magazyn 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości 20³⁵ Sport 20⁴⁰ Pogoda 20⁵⁰ Na dobre i na złe – serial 21⁵⁰ Polonia 24 22¹⁵ Halo Polonia – magazyn 23¹⁵ Muzeum Polskiej Piosenki 0¹⁵ Reportaż polonijny 0⁴⁵ Las story 1¹⁵ Domisie 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

SOBOTA 29 PAŹDZIERNIKA

7³⁰ Pytanie na śniadanie 10⁵⁰ Polonia 24 11²⁰ Halo Polonia – magazyn 12¹⁵ Ojciec Mateusz – serial 13¹⁰ Na dobre i na złe – serial 14¹⁵ Ja to znam! 15⁰⁵ Okrasa łamie przepisy – magazyn 15³⁰ Tańczący z naturą – dokument 16⁰⁰ Kulturalni PL – magazyn 17⁰⁰ Słownik polsko@polski 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ M jak miłość – serial 18⁵⁰ Z drugiej strony – publicystyka 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości 20³⁰ Sport 20³⁵ Pogoda 20⁴⁵ Bodo – serial 21⁵⁰ Ogród rozkoszy ziemskich – film 23⁴⁰ Opole 2014 0¹⁵ Słownik polsko@polski 0⁵⁰ M jak miłość – serial 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

NIEDZIELA 30 PAŹDZIERNIKA

7⁴⁵ Saga rodów 8¹⁰ Goniec kresowy – magazyn 8⁴⁰ Smaki polskie – magazyn 9⁰⁵ Wolny Ekran – magazyn 9²⁰ Polska z Miodkiem – felieton 9³⁰ Ziarno 10⁰⁰ Moda na rodzinę – magazyn 10²⁰ Program muzyczny 10⁵⁰ Hotel pod żyrafą i nosorożcem – serial 11⁵⁵ Między ziemią a niebem 12⁰⁰ Anioł Pański 12¹⁵ Między ziemią a niebem 13⁰⁰ Msza Św.- Sanktuarium Męczeństwa bł. ks. Popietuszki Włocławek 14²⁰ Program rozrywkowy 14⁴⁰ Zakochaj się w Polsce – magazyn 15¹⁰ Rozrywka 16³⁰ Rodzinka.pl(2) – serial 17²⁵ Polska z Miodkiem – felieton 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ M jak miłość – serial 18⁵⁰ Oczy w oczy 19²⁵ Moda na rodzinę – magazyn 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości 20³⁰ Sport 20³⁵ Pogoda 20⁴⁵ Blondynka – serial 21⁴⁰ Młode wilki – film 23²⁵ Program rozrywkowy 23⁵⁵ Zakochaj się w Polsce – magazyn 0²⁵ Polska z Miodkiem – felieton 0³⁵ M jak miłość – serial 1²⁵ Moda na rodzinę – magazyn 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości. □

W nocy z soboty 29 października
na niedzielę 30 października 2016 r.
cofamy wskazówki zegarów
z godz. 3 na godz. 2,
przechodzimy na czas zimowy
i... dłużej śpimy

